

23941

ટણકાર.

લેખક અને પ્રકાશક,

વસન્તવિનોદી.

(ચન્દુલાલ મણીલાલ દેસાઈ),

સુરતીની ચોળ, ખાડીયા-અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૧ લી.

પ્રત ૧૦૦૦.

ઈ. સ. ૧૯૧૯.

મૂલ્ય રૂ. ૧૦-૦૦

આ લેખકના ખીજાં કાવ્યોઃ—

વિધવા.

કુમારિકા.

મૂખ્ય એજન્ટ

રા. સાકરલાલ બુલાખીદાસ બુકસેલર,

રીચીરોડ, અમદાવાદ.

અમદાવાદ

પ્રત્યક્ષ પ્રિન્ટીંગ વર્ક્સમાં કાકોરલાલ પરમોદરાય કાકોરે બાપુ
ખાલીયા-જેઠાભાઈની પ્રેસ.

દેવલોકમાં વિરાજતાં મહારાં માતાપિતાને.

પ્રા. ડૉ. મુગટલાલ ખોપટલાલ જાવીશી
તરફથી ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના
ઝાંખાલયને લેટ.

— મુગટલાલ જાવીશી
તા. ૨૫-૬-૧૯૮૭.

અનુક્રમ.

વિષય.	પૃષ્ઠ.
ઐ ઐલ	૧
ગીત પ'ખીને	૩

દેશભક્તિ.

ઉપા	૭
પ્રભાત	૮
'જય ! હિન્દ બાલ આપણ હો !'	૯
"દેવી ! દર્શન કરારે થારો ?" ...	૧૧
માતાને વન્દન	૧૩
જનની સેવન	૧૪
અમ્હેતો ભરત ભૂમિના બાળ ...	૧૫
અમ્હેતો હિન્દના બન્દા	૧૬
અજબ ધન	૧૭
ઐ ચિત્ર	૧૮
વીર ! જાગો જાગો રે	૧૯
સ્વરાજ્યની દેવીને	૨૧
શુન્દરી સ્તવન	૨૪
મેધનાદ	૨૬
દેશભક્તિ રમત છે મોંઘી	૨૮

સ્મરણો.

ઠાઠાને	૩૧
---------------	----

વિષય.	પૃષ્ઠ.
મહાત્મા ગોખલેને ...	૩૩
પૂજ્ય ગોવર્ધનરામને ...	૩૫
સાધુચરિત નારાયણને ...	૩૯
સ્મરણાં ...	૪૦
બહાલાંને ...	૪૮

સનમને.

સનમને ...	૫૧
સનમને આગ્રહ ...	૫૨
“ અઢ્યો હું ઇશ્કને નાવે ” ...	૫૩

કુદરત.

કુલડાંને ...	૫૭
અન્દ્રોદય ...	૫૮
‘ સૂર્યેણ શું ચાલ્યા ? ’ ...	૬૦
ધન-દળ ...	૬૨
સ્વર્ગની મેમાની ...	૬૪
‘ સખી ! વર્ષાને લેટી બહાલી ગુજરી હસે ’ ...	૬૫
વર્ષતી રાત્રિને ...	૬૭
તારાને આવાહન ...	૬૮
રમ્ય રજની ...	૭૦
ઢંકાયલા ચાંદલાને ...	૭૧
ચાંદની ...	૭૪

વિષય.	પૃષ્ઠ.
છવન પ્રયાણ ...	૧૧૪
‘અવર કટાક્ષે કદિ નવ ડરવું’ ...	૧૧૬
‘રોવું તે શાને!’ ...	૧૧૭
ના બેસો રહવા ...	૧૧૮
બહાલાને ...	૧૨૧
બહાલા કહોને શું કરશો ! ...	૧૨૩
‘ભાવ્યાં પ્રભુશું રમતાં’ ...	૧૨૪
“પ્રેમીની ગત પ્રેમી બાણે” ...	૧૨૫
રૂઢનમાં સ્મિત ...	૧૨૬
ધ્વંસ એ ધન્ય ...	૧૨૮

મનોભાવના.

અમ્હારી આશા ...	૧૩૧
પવન અને તારો ...	૧૩૨
થાવાનું તે થાશે ...	૧૩૪
‘મૃત્યુની પરવા નહીં’ ...	૧૩૫
દિગ્ગંતે દીપક ...	૧૩૭
શૂકને ...	૧૩૮
‘કુલહું છે એક પ્રીતિયું’ ...	૧૩૯
‘જગતના લોકને છે શું’ ...	૧૪૦
અમ્હે ! ...	૧૪૨
બન્ધન છૂટ્યાં ...	૧૪૪

બે બોલ.

કેટલાક મિત્રોના આગ્રહથી મહારૂં કેટલુંક લખાણ
જનસમાજ આગળ રજુ કરું છું.

‘કવિતા કંઈ કહેવી!’ એ વિષય ઉપર અત્યાર
સુધીમાં ઘણું વિવેચન થઈ ગયું છે, હજી થાય છે અને
લવિષ્યમાં જરૂર થશે જ; પરંતુ કોઈ કાળે પણ એ વિષયે
એકમતી થવી અંલવિત નથી. એતો “કપાળે કપાળે જુદી
મતિ;” અને એમ ન હોય તો જગતમાં રહેવું કેવળ
નિરસ થઈ પડે. મતાન્તરતામાંજ જગત પ્રગતિનું તત્વ
સમાયેલું છે.

વિશેષ શું લખું ?

હસ્વદીર્ઘના ચિન્હ મૂકવા માથાફૂટ કરી નથી.

અન્તે રા. લાઈ કેસવપ્રસાદ છોટાલાલ દેસાઈ અને
રા. લાઈ વૈકુંઠલાલ માધવલાલ દેસાઈ એ બન્ને લાઈઓનો
મહને કેટલીક અગત્યની મદદ આપવા માટે ઉપકાર

ગીત પંખીને

આવો આવો પંખીડારે, ઉડી મીઠા ક્યાંરે ગયું !
બહાલા ! શોભે શું આવું રે, પીચો ઝરણું હેંચે વહું;

નિર્મળ ઝરણાનું વારિ રે, પ્રભુ ધરથી ગાતું સરે,
પંખી ગાનાને ઝીલી રે, મધુર ગજવો જગને રવે;

મહારા હૃદયમાં ખીલી રે, કૈં કૈં કુમળાં ફૂલો હસે,
બાઈ બાઈ ચમેલી રે, સર્વે ગુલાબોયે વસે;

રાતાં પીળાં પચરંગી રે, રહાલે નહાના મહોટા સહ,
આવો આવો પંખીડા રે, સૌયે ફૂલો તહમને ઢહ;

મહારા અન્તરમાં ઉગે રે, મેવા મૃદુ સ્વાદ લયા,
આવો આવો તો આપું રે, પંખી લ્યો લ્યો આજો લલા !

જેવા તેવા નહીં મેવા રે, સ્વર્ગી એમાં સ્વાદ રમે,
આવો આખીને બૂચો રે, ત્યારે સૌયે ખખર પડે.

મહારા હૃદયમાં જેલે રે, હવા લહેંછી લલિત રૂડી,
આવી મીઠા ત્યાં જેલો રે, બહાલા સૂળે મનહર બની;

બહાલા તમ શું નહીં આવો રે, હૃદય લીલા જાશે સૂકી,
 થાશે વગડો જ્યાં વાડી રે, બહાલા આવો હંતા મૂકી;
 બહાલા જો તમ ના આવો રે, જાશે નહિં ડો' અનધડ ઘરે,
 બોલી મહોંડેથી મીઠું રે, પીંખી દેશે તહમને એરે;
 બહાલા જાઓ તો જાજો રે, કોઈ રસિયા ગુર્જર ઘરે,
 રે'જો નિત્યે આનન્દે રે, યાત્રું એવું પ્રભુજી કને.

देश भक्ति.

ઉશા.

સૂવર્ણ હાસે ઉષા રમે છે - ગુલાબિ પટકુળ, ગોઢી,
 રાગો નવલાં હારય ઝીલીને પ્રેમે હૈયાં ગોઢી,
 અયે ! ભરત બાલ વહાલાં.

વિહંગ રનેહી મધુર ઉષાના અન્તર આશિષ રેલે,
 દિવ્ય તેજમય ઉત્સાહ ક્યમ ના હૈયે ઝળાડી ખેલે
 અયે ! ભરત બાલ વહાલાં.

અનેર મીઠી આશે વીંટી સમિર, સૌરભ વંરે,
 વિરલ રંગમાં હૈયાં ક્યમ ના કુદી કુદી રેલ'છેલે,
 અયે ! ભરત બાલ વહાલાં.

દેશોદય દીનકર શુભ પગરવ ઉષા સાને સમન્તવે,
 હિમગિરીગણે મધુ ધર્મ સજીને પૂજે ઉડે ભાવે.
 અયે ! ભરત બાલ વહાલાં.

પ્રભાત.

વિશુદ્ધ હૈયાં પંખી રેલે,
 તેજસ્કર સુર સમિર ખેલે,
 ગુલાબિ પ્રતિભા દીનકર વેરે,
 ગીત પ્રભૂના ગાળે.

પ્રપુલ્લ વાદળી વ્યોમે લગકે,
 આશલયો નિર્મળ કુલ મલકે,
 અનેર જીવન હિન્દે ઝળકે,
 સ્નેહ જ્યોતિ રસ રાળે.

‘જય ! હિન્દ બાલ આપણ હો !’

અયે ! હિન્દ બાલ આપણ હો !

જય ! જય ! હિન્દ બાલ આપણ હો !

કયમ થનગન હૃદય ન નાચી રહે !

કયમ રગરગ રક્ત ન ફેદી વહે !

કયમ યોગ્ય ખુમારી ન શીર ચહે !

ખચૂ હિન્દ બાલ-૦-અયે-૦

લલે મૂઠ ડો ? હિન્દ નમાલી કહે,

લલે અવશુણ ડો ? લલી હિન્દ લહે,

પણ દિવ્ય ભૂમિ આ એકજ છે,

તે - હિન્દ બાલ-૦-અયે-૦

લડ હિન્દ સમી રમ્ય બીજી કહી ?

મૃદુ વિશ્વ ખુળી હસી હીંચી અહીં,

સુરી સાત્વિક લહર શીત સીંચી રહી,

તે હિન્દ બાલ-૦-અયે-૦

સૌ ધર્મી આવો હળી મળીએ,

નૂરે-હિન્દ ઝળળવા પણ લઇએ,

ક્યમ મહિંમહિં કાપી લડી મરીએ,
 ઝો હિન્દ ખાલ-૦-અયે-૦

કદી નિજ-હિતી કો' લડવા પટવે
 ચૂર નયન-શરે કરીએ શઠને,
 ગિરિ નિશ્ચયથી વદી હર ડગલે,
 ઝો હિન્દ ખાલ-૦-અયે-૦

ઝો આવો આવો પણ લઈએ,
 ક્યમ લીડે ધની પાછા પડીએ,
 છો પ્રાણ પળે નહિ પીઠ ધરીએ,
 જય ! હિન્દ ખાલ-૦-અયે-૦

“ દેવી ! દર્શન ક્યારે થાશે ? ”

સ્વતંત્રતાને પ્રશ્ન:—

ક્યારે લયઘટ વાદળ જાતાં કુદરત ગીતાં ગાશે ?
 પ્રભુ તેજલી દેવી તહારાં દર્શન ક્યારે થાશે ?
 ક્યારે નિર્જળ રેતી નદિયો નિર્મળ હસતી જશે ?
 બલવત્ તુજ ઉરઝરણાં ક્યારે જીવનમાં લેજાશે ?
 અમ અન્તર કાળલ અન્ધારાં ક્યારે અંકેલાશે ?
 અગઅગતાં તુજ નયનાં ક્યારે કલ્યાણી ફરકાશે ?
 ગિરિ ધ્રુજવન્તા વાયુ ક્યારે શાન્તિ સોડે સરશે ?
 તુજ અમીરી સૂર ઝીલી ક્યારે જીવન ઉમદા બનશે ?

દેવીનો જિત્તર:—

અલેહ પ્રેમથી સમગ્ર હીતમાં નિજહીત જવ જુ'થાશે;
 કાળાં વાદળ ત્રુટતાં સરતાં ધીમાં વીખેરાશે.
 શનિદેવ શાન્તિના યરો જ્યારે આછા થાશે;
 જીવન સરિતડી મીઠી લહેકે અલખેલી બની ગાશે.
 ચીમનલાલ મંગળદાર પ્ર'થાશે

મયૂરવાહિની મધુર દેવીનું સાધન શુભ સન્ધાશે;
 અન્તર અન્ધારાના પગલાં ચમ ઘર ભાણી મણકાશે.
 સ્વધર્મજંગી જન ધુમશે 'ને નીતિ પાન પિવાશે;
 ભયંકર વાયુ વેષ બદલશે કોમલ વેણુ વાશે.
 સ્વાર્થત્યાગની ઉન્નત દિક્ષા અન્તરથી લેવાશે;
 ત્યારે મહારા હૈયાના સૂર તમ હૈયે રેલાશે.

માતાને વન્દન.

નમન નમન પ્રિય માતા અરહારી નમન નમન પ્રિય માતા,
અમ અન્તરની દેવલડી હો નમન તહને દીનરાત.

માવડી નમન તહને દીનરાત. નમન૦

અજગ્ય વિરક્તા વીરની જનની લગ્ય દીધા સન્દેશ,
અન્યારેથી વિશ્વ ઉગાર્યું પલટયું નવલે વેપ.

માવડી નમન તહને દીનરાત. નમન૦

દિવ્ય રમેહતાં નિર્મળ અરણ્યાં અમ હુંયે રેલાય,
પ્રેમ હલક લક્ષ્મીની જાળી તહારે અરણે જાય,

માવડી નમન તહને દીનરાત. નમન૦

તુજ સૌખ્યે અમ હિત સમાયાં તુજ જ્યોતિ અમ તેજ,
માવડી તહારે પૂજ્ય આંગણે ભક્ત થયા સૌ ભેદ.

માવડી નમન તહને દીનરાત. નમન૦

અગણિત તહારા બાળ અરહેંપણુ એકજ છે લેલકાર,
જગતમહિ વીરરંગ જગવશું કરશું તુજ જયકાર.

માવડી નમન તહને દીનરાત. નમન૦

જનની સેવન.

જનની સેવનનો મધુમધુરો અવસર ક્યાં મળેરે,

અવસર ક્યાં મળેરે જગજીવ્યું ફળેરે.

નવનિધ લાડે નિશદ્દિન ઝુલવે,

ઉરહીર પાતી હૈયે હુલવે,

અદ્ય સાદું પણ અમિત ભારતું ક્યાં વળેરે;

જનની૦

પ્રભુપુર ગૌરવ વદને મલકે,

મંજુલ મોહક અન્તર ઝલકે,

નવનવ સાજે શીખ દે સાને પળે પળેરે;

જનની૦

ઉત્તમ શોણિત જનની કાળે,

રેલાયે શૂં વધુ કેવાશે,

કિસ્મત ક્યાંથી ભારતિ હિત કાયા ઢળેરે !

જનની૦

અમહે તો ભરત ભૂમિના બાળ.

અમહે તો ભરત ભૂમિના બાળ,

અમોને કેવલ એપર બહાલ

નિરંતર કેવલ એપર બહાલ.

રવર્ગ સમી પરભૂમિ સુન્દર ભલે રસમાં રમનાર;

અમ અન્તરમાં એને તેજે પગભર નહીં અમકાર.

અમહે તો

રંક ભલે રહી માત અમહારી તદ્દપિ તે અમ પ્રાણ;

હયાંગેલ સદૃશ્યાં દેતી શ્રીખવી ઉન્નત ગાન.

અમહે તો

અવર ભૂમિની ભૂરકીમાં નહિ ભરત અમે ભૂલનાર;

ચરમાતાના લાડ લૂખેરાં તે શૂં દુઃખ દળનાર.

અમહે તો

અનેર વૃત કંઈ અમહે ઉજવીશું અગતા સુર અમકાર;

ઉધા સમી બસ ભરત હસાવી જગવીશું જયકાર.

અમહે તો

અમહેતો હિન્દના બન્દા.

અમહેતો હિન્દના બન્દા, અમહારી વાત ન્યારી છે,
 અમહે વીર રંગથી છાંટયા, અમહારી ટેક ભારી છે.
 નહીં પરવા અમીરીની, નહીં પરવા ફકીરીની,
 નહીં પરવા સીતમગરની, અમોને માત બહાલી છે.
 ઝનૂની છે અમોને કહે, ભલે નાદાનમાં લેખે,
 ભલે ગાફિલમાં ગણતાં, ન દલગીરી અમહારી છે.
 બધા પંતૂણ થઈ ફરતા, અમહારે ધ્યાન નામદાં,
 વધે જોખમ ચઢે જુસ્સો, બલિહારી અમહારી છે.
 ભલે ફૂંખેર ભાંડારી, અખૂટ દોલત અધિકારી,
 ગણે નિચ સ્વાર્થ જો ખ્યારી, અમહારે મન લિખારી છે.
 ભલે પંડીત પૂરાણી, વડે નિત્યે શૂરી વાણી,
 નહીં સતકર્મગત જાણી, અમહારે મન ગમારી છે.
 ભલે લક્ષ્મિથી લૂખા હો, ભલે વિદ્યા વિખૂટા હો,
 કદી પરહીત છે શૂરા, અમહારે રાજધારી છે.
 ગમચૂં તે સૌ ભુલી જઈશું, સુઝ્યું તે સૌ હસાવીશું,
 અવલ જાદૂ ચલાવાની, વડી હિંમત અમહારી છે.
 ભલે અમ થાય કુરબાની, નહીં પરવા જરી એની,
 અમહે બસ મરત અમ ધૂનમાં, અમહારી ખડક ન્યારી છે.

અજબ ધૂન.

આજે અમ્હારે આંગણે 'કે' અજબ ધૂન લાગી રહી !

મોહન અમોલી વાંસળી શી ભજિતની વાગી રહી !

નહિં તૂચ્છ હૃદયી સ્વાર્થભીની છાંય અહિં નજરે પડે;

ભડવીર આત્મન આહુતિની જ્યોત શી જાગી રહી !

આજે-૦

ઉપા અમ્હારા ઉદયની હેયાં ઉછાળે વ્યોમમાં;

સારી ખુમારી ખલ્લની અમ શીરમાં નાચી રહી !

આજે-૦

નવ આશ' ને શૂર સ્નેહના રંગો ભૂંલાવે ભેદને;

શી માવડીના પ્રોઠ ધળની નોળતો ગાજી રહી !

આજે-૦

બે ચિત્ર.

વિજય હંકના ઘોષ સુણીને ભડ ભડકંતા ભારી,
લલિત વયુની રમણિયતાથી ઇન્દ્ર શુદ્ધિ ગઝ હારી,
ધર્મનીતિ' ને ટેક શૂર રહ્યું વિરમયી જગત નિહાળી,

બહાર ઠાઠ શા ત્યારે !

સુવર્ણથી અંકિત રત્ન જડિત બળે મુકુટ રૂપેરી શીરે,
ભાર વિશાળે મંગળ ટપકી, શ્વેતાંબર ધર્યાં વીરે.

સમય હાલ કળકળતો આવ્યો, શબ્દ શ્રવણ ના થાયે,
દુર્બળ કાયે નિર્બળ હૃદયે, દુઃખ પોકારે જાયે,
ધર્મ નીતિ'ને ટેક ચૂકથી, મર્દ કાયરો હાયે !

ભરત રડત નિહાળું.

ફાટ્યાં માઝ્યાં વસ્ત્ર સજી હા ! ફરે ઉઘાડે શીરે,
હૂબળીયા હા ! મલિન વેષમાં ભરત હૃદય અમ ચીરે.

વીર ! જાગો જાગો રે.

વીર ! જાગો જાગો રે;

હિન્દ રડત હુઃખથી હાય,
હૃદય તમ શું નવ ચીરાય !
માત રૂદન ક્યમ ખમાય !

સુજન જાગો જાગો રે.

કાન્ત વદન કરમ્યું હાય,
અખલ ખનેલ ધ્રુજત પાય,
કમર કઠિન નવ રખાય,

શો સજેલ વાગો રે.

છિન્ન લિન્ન શી જણાય,
) અનુપ માત હિન્દ હાય !
રાત દીન ક્ષીણ થાય,
તદપિ શું ન દાગેરે.

રિખત માત ક્યમ ઉઘાય !
ભવ્ય મનન કરી સદાય,

ઘે ચિત્ર.

વિજય ડંકના ઘોષ સુણીને ભડ ભડકંતા ભારી,
લલિત વયુની રમણિયતાથી ઇન્દ્ર શુદ્ધિ ગઈ હારી,
ધર્મનીતિ' ને ટેક શૂર રહ્યું વિસ્મયી જગત નિહાળી,

બહાર ઠાઠ શા ત્યારે !

સુવર્ણથી અંકિત રત્ન જડિત ઝળે મુકુટ રૂપેરી શીરે,
ભાર વિશાળે મંગળ ટપકી, શ્વેતાંબર ધર્યા વીરે.

સમય હાલ કળકળતો આવ્યો, શબ્દ શ્રવણ ના થાયે,
હુર્બળ કાયે નિર્બળ હૃદયે, હુઃખ પોકારે જાયે,
ધર્મ નીતિ'ને ટેક ચૂકથી, મર્દ કાયરો હાયે !

ભરત રડત નિહાળું.

ફાટયાં માઝ્યાં વસ્ત્ર સજી હા ! ફેરે ઉઘાડે શીરે,
ફૂબળીયા હા ! મલિન વેષમાં ભરત-હૃદય અમ ચીરે.

વીર ! જાગો જાગો રે.

વીર ! જાગો જાગો રે;

હિન્દ રડત હુઃખથી હાય,
હૃદય તમ શું નવ ચીરાય !
માત રૂદન ક્યમ ખમાય !

સુજન જાગો જાગો રે.

કાન્ત વદન કરમ્યું હાય,
અખલ ખનેલ ધ્રુજત પાય,
કમર કઠિન નવ રખાય,

શે સજેલ વાગો રે.

છિન્ન ભિન્ન શી જણાય,
અનુપ માત હિન્દ હાય !

રાત દીન ક્ષીણ થાય,
તદપિ શું ન દાગોરે.

રિખત માત ક્યમ ઉઘાય !

લબ્ધ મનન કરી સદાય,

અધમ દ્રેષ પટક્રી પાય,

હિન્દ સૌખ્ય સાથે રે.

રમ્ય દિવ્ય લો હિપાય,

યત્નમાં છો જીવ જાય,

હામ તો પ્રભુજી સ્હાય,

વીર ! જાગો જાગો રે.

સ્વરાજ્યની દેવીને.

અયે મધુરી દેવી ! હો ! હે ! આત્મ તારિણી માત હો !

સુવર્ણની તુજ પાંખડી,
દેદિખ્ય મંબુદ્ય આંખડી,
સુર મોહિની ! મૃદુ કાચિની ! તું,

અયે-૦

જ્યાં જ્યાં ફુંગી પાંખો ફેરે,
શીત સૌખ્ય છાયા ત્યાં ઠેરે,
રમ્ય કનકનો ધરણી ઝરે નિત,

અયે-૦

નિર્મળ નયન હંસતાં નમે,
શિળી તેજ સુરખી ત્યાં રમે,
કૌશલ્ય વિદ્યા હળી ઝુમે પુર,

અયે-૦

નીતિ ટેક શૂરની માવડી,
ભડ આત્મયજ્ઞ શીખાવતી,

ઉંચ આશંચી દિશ દાખતી શુભ,

અયે-૦

તુજ ક્રોધ ત્યાં ભડકા બળે,

રણ ગ્રિધ્મના તડકા સમા,

રસહિન દિસે રસભર ભૂમિકા,

અયે-૦

ઉન્નત દીવા ભલે છોડે,

રવિ જ્યોતિ વિણ કુદરત રહે,

ઐર્ષ્ય વ્યર્થ તુજ હાસ્ય સૂના,

અયે-૦

બુદ્ધિ રિપુ ક્ષયકર ગુણો,

કુડ કુસંપ આદિ નિશચરો,

ભૂમિ મહિં કુદે તુજ દષ્ટિ નહિં જ્યાં,

અયે-૦

✽

✽

✽

અતિ અવકૃપા કયમ આવડી,

હિન્દે કરી હે ! માવડી,

નિર્બળ થાને પ્રિય રડીગણી, હા !

અયે-૦

જરિ દયા! હવે દિલ આણુને,

મુજ દેશને ઝલકાવને,

મીઠી નઝર મલકાવીને તું,

અયે-૧

ગુર્જરી સ્તવન.

શીળી રાતમાં રે લોલ, રમીએ સહિયર સૌ સાથમાં રે લોલ.
રમત વાટમાં રે લોલ, ફરીએ સહિયર નીતિ સાથમાં રે લોલ.
શીળી રાતમાં રે લોલ, રમીએ સહિયર સૌ સાથમાં રે લોલ.

હર્ષે આંજી આંખડી રેલી મીઠા સૂર;
જૌતમ રનેહે ઉજળીએ ઉત્તમ ગુર્જરી નૂર.

સખી ! વિશ્વની શી વાડી હિન્દ માવડી રે લોલ !
ભલી હિન્દની રસીક ભૂમિ ગુર્જરી રે લોલ !
રૂડી ગુર્જરીમાં પ્રૌઢ શોભા પાથરી રે લોલ !
સખી ! ગુર્જરી વિલાસવાડી આપણી રે લોલ !
શીળી રાતમાં રે-૦

હૃદયતણા પણ હૃદયથી નમીએ સૌ જગદાય;
જન્મ દીધો આ ભૂમિમાં કુદરત જ્યાં છલકાય.

તીણું ગાતી મીઠી નદિયે! હ્યાં શી રમે રે લોલ !
પૂરાં ખીલી ઝુલી ખેતરાં ધીરાં હસે રે લોલ !
વિવિધ રમ્ય નવલ વૃક્ષ ફળ ફૂલ છે રે લોલ !

સખી ! મધુરકણ્ઠી પંખીડાં પણ શાં વસે રે લોલ !

શીળી રાતમાં રે-૦

મનહર મોહક ભૂમિ આ આપણુ એના બાળ,

નિર્મળ નેહ શું નહીં ધરિયે એપર બહાલ ?

સખી ! માત માટે હૃદય શું ના બાળીએ રે લોલ !

સખી ! ગુર્જરીનું હીત શું ના ભાળીએ રે લોલ !

સખી ! સ્વાર્થ એને કાજ શું ના છાંડીએ રે લોલ !

સખી ! સમય આવે પ્રાણને પણ પાડીએ રે લોલ !

શીળી રાતમાં રે-૦

મેધનાદ.

મહારે આંગણુ ખેલે આજ હો ! જાદૂલયો મેધનાદ.

અંગ અંગે રંગ નવલ હીંચાવે,

નયન પૂરે લલકાર;

અન્તરમાં કાંઈ અદભૂત હસાવે,

દિવ્ય જ્યોતિ અલકાર.

જહાલાં ! અલખેલો મેધનાદ. મહારે-૦

પરિનલ વાયુ પ્રભુ પ્રીત છાતા

લબ્ય કરે સુરનાદ;

નવરંગ કુદરત લળી લળી ખેલે,

નૌતમ વીરલ રાસ.

જહાલાં ! કોડીલો મેધનાદ. મહારે-૦

રસભર વાદલ રમતાં અમતાં,

પાતાં નૂતન પ્રાણ;

પ્રેમળ ફુલકાં નીંદથી જાગી,

ઠહેચે અમોલી દહાણ;

જહાલાં ! મોંઘેરો મેધનાદ. મહારે-૦

મેઘનાદ.

મહારે આંગણુ ખેલે આજ હો ! જાદૂલયો મેઘનાદ.

અંગ અંગે રંગ નવલ હીંચાવે,

નયન પૂરે લલકાર;

અન્તરમાં કાંઈ અદ્ભૂત હસાવે,

દિવ્ય જ્યોતિ અલકાર.

બહાલાં ! અલખેલો મેઘનાદ. મહારે-૦

પરિમલ વાયુ પ્રભુ પ્રીત છાતા

ભવ્ય કરે સુરનાદ;

નવરંગ કુદરત લળી લળી ખેલે,

નૌતમ વીરલ રસ.

બહાલાં ! કોડીલો મેઘનાદ. મહારે-૦

રસભર વાદલ રમતાં ઝમતાં,

પાતાં નૂતન પ્રાણ;

પ્રમળ કુલડાં નીંદથી જાગી,

હોંચે અમોલી લહાણ;

બહાલાં ! મોંઘેરો મેઘનાદ. મહારે-૦

નિર્ગળ નદી નવ જીવન પામે,

રણતૂરી જલધિ વાય;

આતકડાં કાંઈ ટળવળતાં તે,

મોહલયો મલકાય.

બહાલાં ! રંગીલો મેઘનાદ. મહારે-૦

ઉન્નત મોરલિયા રસ રાગે,

રસહીના થરકાય;

સિંહ વીર ઘોર ગર્જન ગાળે,

કાયર તે સંતાય.

બહાલાં ! રસલીનો મેઘનાદ. મહારે-૦

અજળ જીવન દેશમાં જાગે,

જ્યાં ત્યાં જડે શૂરવાદ;

દિવ્ય પ્રભા મીઠી દેશમાં અળવે,

વીર હૈયાં મેઘનાદ.

બહાલાં ! જાદૂલયો મેઘનાદ. મહારે-૦

દશ ભાક્ત રમત છે મોંઘી.

મોંઘી મોંઘી રે ભાઈ મોંઘી,

દેશ ભક્તિ રમત છે મોંઘી.

કાયર જનનું કામ નહિં ત્યાં હિચકારા શું કરશે,

નામ સુણી જે હુબકી જાતાં રમતમાં ક્યમ ભળશે;

રે દેશ ભક્તિ-૦

જીવ સાટાનું કારજ કપડું બકવાદે નહિ બનશે,

ભય દેખીને ડાહ્યાં થતાં તે કેસરિયાં ક્યમ કરશે;

રે દેશ-ભક્તિ-૦

સ્વારથિયાં સૌ ખાના બતાવી છળ દઈ પાછાં પડશે,

પ્રભુ ખાળો કેઈ સિદ્ધજનો તે અડગ રહીને અડશે;

રે દેશ ભક્તિ-૦

रुमरएणो.

દાદાને.

મીઠી દેશની સેવા માની એતે ધન્ય જીવ્યું જગ માંહ્ય;
પરખ્યું સૌ સુખ દેશ પછાડી પ્રીતે નમીએ તહેને પાય.

સ્વાર્થ પાન લહું વિષ હલાહલ નહિં સ્વપ્ને પણ ભાન;
રોમ રોમને રક્ત આણુંમાં કેવલ દેશનું તાન.

તહેને નમીએ નીચા પાય. મીઠી-૦

‘દેશ ભક્તિ સૂર વસન્ત વેણુ કોકિલ મંજુલ ગાન;
અચ્છે વિમલે અન્તર લહીઆ, ઝુકવે ઝુમવે ગ્રાણ.

નમીએ શતધા તહેને પાય. મીઠી-૦

‘દેશોદય ગિરિ પન્થ વિકટ અતિ તદ્દપિ ભડ ભીમ હામ,
અતત દ્રેદે મન ‘દેશ રહે ત્યાં ધીઃક લીધો આરામ.’

નિશ દીન નમીએ તહેને પાય. મીઠી-૦

દેશ તાત પીડાતો ભાળી હૈયું ગળી ગળી જાય;
દેહ ત્યાગે પણ દેશ ઝળળવા ધર્મનિધિ ગજવાય.

તહેને નમીએ લળી લળી પાય.

દિવ્યાત્મા હો અશ્રય દાદા ! સોંપી દેશને કાચ,
જગપતિ ઘરથી આશિષ દેજો વિનતી નમ્ર સદાય.

તહનેતો પળપળ નમીએ પાચ. મીઠી-૦

મહાત્મા ગોખલેને.

હે ! આત્મ ત્યાગી જગતસેવક વીર ઉંડા ભાવના,

હે ! સ્વર્ગવાસી રૂપી ઝીલો વન્દન અમ્હારાં બહાલનાં.

હે ! આત્મ-ત્યાગી-૦

કમ ભાગ્ય છે અમ દેશનાં,

બહુ કર્મવીરની ન્યૂનતા;

કાયેર ઘણા પડિત ફેરે,

નિત દંભશૂરે ધૂમતા.

હે ! આત્મ ત્યાગી-૦

અમ અધમ અન્તર પૂરજો,

કે' તેજ નવલાં સ્વર્ગનાં;

નિઃસ્વાર્થભાવે સ્નેહગીતો,

ફે' જગત રેલાવતાં

હે ! આત્મ ત્યાગી-૦

ભાંડુ ભલા અમ છે તહમે,

બસૂસ અમ્હારા તમ થજો;

કે વિનવળે જગ તાતને

હે આત્મળાગ તમ સમ થવા.

હે ! આત્મ ત્યાગી-૦

પૂજ્ય ગોવર્ધનરામને.

નિવાપાંજડી.

સૂર્ય અમહારો અસ્ત થયો પ્રભુ પ્રકાશ ક્યાંથી પડશે,
અગમ્ય ઉંડા અન્ધારામાં રસ્તો ક્યાંથી જડશે,
અમ નયનાંમાં તેજ અમોલાં ક્યાંથી આવી ઝળશે,
- હરે ! હો ! ક્યાંથી આવી ઝળશે.

કણ્ટક વાટે દોરવનારા નિશચર પથ આથડશે,
વીર અમહારો શુભ થયો હા ! બહાર હવે કોણ કરશે.

સૂર્યકૃપાથી ચન્દ્ર ચલકતો કદી આવી મલકાશે,
એથી શું કાંઈ વિશ્વ ખીલવતી ખૂળીએ નયનાં નહાશે !
બલકર મધુરી સત્તા વિણ શું કુદરત ગીતાં ગાશે,
ના, ના, ઠાલી તેય રીખાશે.
નવ પદ્મેવ નવરંગીવાડી દીનમણી વિણ અકળાશે,
મોંઘી મહારી ગુર્જરિગિરા પ્રિય ગોવર્ધન પાળે.

પ્રિય ગોવર્ધન કરે જ્યાં ફરક્યા ત્યાં મનમોહક નિરખ્યું,
કથિર હતું તે પણ સૌ પલટી કંચન થઈને ઝળક્યું,

કહુ મંત્રી અળગું કરતા તે મીઠું ગણી મન હરખ્યું !

અરે ! ત્યાં ઉલટું નવલું પરખ્યું !

સુર પ્રાસાદિકે વીર મંત્રીની જોડ હવે ક્યાં થાશે !

દિવ્ય પંખીના કેમલ ગાનાં શિખેલો શું ગાશે !

છિન્નભિન્ન ઢાંકેલી ભાળી ગુર્જરિગિરા બહાલી,

લક્ષ્મિ કામણ તુચ્છ લાહી બન્યો સરસ્વતિ પૂતરી,

વિધ-વિધ વેશે વિનવી દેવી માત બોલી શણુગારી,

હરે ! હા ! ગુર્જરિને શણુગારી.

અનેર ઉન્નત હૃદય કુલિનતા હવે ક્યાંથી હા ! મળશે,

પવિત્ર સરલા યોગીવિણુ હા ! બહાલી વાણી રડશે.

બાહ્યાડંબર દૂર કર્યા સૌ દિવ્ય હૃદય દીપાવા,

દોડંદોડી કાંઈ નવ કીધી કીર્તિનેય મનાવા,

મોહી પડી કીર્તિ ગઈ ધસતી ગોવર્ધન પ્રિય થાવા,

હરે ! હા ! ગોવર્ધન પ્રિય થાવ..

સાધુપણામાં મોટમ માની યજ્ઞ અમોલા દીધા,

વિમલાહૃદયની ધૂન મચાવી દાન અજોડા દીધાં.

અતૂલ અદ્ભૂત શક્તિ છતાં પરદોષ ઢૂંઢી નવ મલકયો,
સૂર્ય હોતો પણ સૌમ્ય હૃદયનો વ્યર્થ તાપે નવ ગળકયો,
સ્નેહ નયન ફરકાવી સુંદર કુલ વેરી ચિત હરખ્યો.

હરે ! હા ! કુલ વેરી ચિત હરખ્યો.

સ્નિગ્ધ હૃદયનો શૂરો એવો ગુર્જર ક્યારે જોશે !
શ્યામ વસનમાં ઘટ અન્ધારે રડવડતી હા ! રોશે.

પૂણ્યવિનય જીવનમાં ગુંથી ઉન્નત દૃષ્ટિ ધારી,
અહંમાનની હઠતા દુખકર કીધી નવ કદી બહાલી,
જગ નયના ખેંચાવા જ્યાં ત્યાં સ્વશ્લાઘા નવ આણી,

અરે ! હા ! અધમ કાર્ય એ જાણી,

લવ્ય હૃદયની પ્રતિમા ખીણ પ્રભુજી ક્યારે મળશે,
કેવલ એની કૃતિમાં કંઈ કંઈ આછી છાયા જડશે.

ગોવર્ધન મલકાતો દેખી મનહર પંખી ગાતાં,
કુમળાં હૈયાં વિષ્ણુટાં પડતાં ટળવળશે મૂંઝાતાં,
નિરાશ થૈ મધુ કણ્ઠ સૂકવશે ખડાવરડાં બની જતાં.

હરે ! હા ! ખડાવરડાં બની

કલંકહિન દીનકર સમ્ભારી "કુલવન્તાં સૌ રોશે,
જેને જોમે - હસી કુદતા'તા તહેને ફરી નવ જોશે.

અન્તર આણુઆણુ સુર ગુણ રાચે ત્યાં તુજ ગુણ શા ગાવા !
હો ગોવર્ધન ! પ્રિય ગોવર્ધન ! પ્રણામ પળપળ મહારા,
પ્રભુકુલ સાથે હસતાં ફરતાં સ્વિકારજે હો બહાલા !

હરે ! હો ! સ્વિકારજે હો બહાલા.

વળી તહારી મહારી હૈયાં બહાલી વાણીને નવ ભૂલજે,
જગ વિખ્યાતી એને મળવા જગનાયક વિનવજે.

સાધુચરિત નારાયણને.

મોહકે મંત્રો ખૂળ લગાવી,
જ્ઞાનસરિત મૃદુ શી પ્રસરાવી,
અનિલ લહર શી શીતળ આવી,

ધન્ય છે સાધુ !

દુઃખડાં વેઠ્યાં જગને માટે,
પ્રદેશ સેવ્યા જગ ગુણ ખાતે,
સ્વાર્થ વચ્ચે ફેંક્યું દૂર ખાતે,

ધન્ય છે સાધુ !

તહારી સરિતા નિત્યે વહેશે,
તપતાં હૈયાં શાન્તિ લેશે,
નવજીવન મરતાંને દેશે,

ધન્ય છે સાધુ !

સ્મરણાં.

કોયલડી તહારા ટહુકાના પડધા અન્તઃર વાગ,
 ટહુરવ બહાલી ! મધુરો મધુરો પળે પળે વધુ જાગે,
 નિરાશ હૈયું તહને શોધતું ચેતનહિન રડી થાકે,
 અરે હા ! ચેતનહિન રડી થાકે.

બહાલી ! બહાલી ! હૈયું મહારૂં ખાલી ખાલી લાગે,
 મધુરી માલણ તહારા વિના રોતું તે સૂકાશે.

બહાલી તુજશું સખન્ધ પહેલાં સ્ત્રીને હલકી માની,
 જગત વિનાશિની એને કહીને જે તે લવતો વાણી,
 ‘સ્ત્રીને લીધે દુઃખપુર જગ છે’ એજ એજ મન બાણી,
 હરે ! હા ! કેવલ એ મન બાણી.

બહાલી હા ! પણ તુજ શું ભજતાં સ્ત્રી ઉત્તમતા ભાળી,
 કોમલ સ્ત્રી વિણ જગત બને હા ! ફલ કુલ સૂની વાડી.

ભલે ડાહ્યાલા સ્ત્રી તરછોડી શુમાનમાં બહુ મહાલે,
 ભલે રવાર્થી નર સ્ત્રી સુખ દેખી બળી બળી મન બાળે,

શ્રીની ઉત્તમતામાં અવગુણ હલકટ કો' ભલે કાઢે,
હરે હા ! હલકટ કો' ભલે કાઢે.

શ્રીની રમણિયતામાં એથી ઓછું કાંઈ નવ થાશે,
દુઃખપુર જગમાં શીતળ સુખ સ્થળ શ્રી વિણ બીજું ક્યાં છે !

મ્હારી મધુરી સુખ સ્થળ મીઠી તૂંતો અહિંથી ગાલી,
બાળબળતા આ જગવેરાને રહ્યો એકલડો બહાલી,
થાકી જતતાં ઘટ વેરાને વિશ્રાંતિ ક્યાં બહાલી !
હરે હા ! વિશ્રાંતિ ક્યાં બહાલી !

નિર્જનવનમાં કણ્ઠ સુકાતાં પાણી ક્યાંથી મળશે,
બહાલી ! બહાલી ! તહેને સમ્ભારી હૈયું નિત તરફડશે.

જગતનિધિના ઉંડા પાણી અતિ વિસ્તારી કાળાં,
સમિરના સુસવાટા જ્યાં બહુ, પન્થ બરાબાવાળા,
એકલ હાથે પાર ઉતરવા એ સૌ કાંકા ઠાલા,
હરે ! હા ! એ સૌ કાંકા ઠાલા.

મધુર સુકાની સાથે મળતાં સૌથે સરખું આલે,
સમુદ્ર પાણી મીઠાં લાગે સમિર ગાતો મ્હાલે.

સરજનહારે વિશ્વલીલીથી સુન્દરતા સૌ વીણી,
અનુપમ રીતે લેખી ગોઠવી કળા વાપરી ઝીણી,
મર્ત્ય જગત પર સ્વર્ગ બતાવા પ્રગટાવી મધુ રમણી,

અરે ! હા ! પ્રગટાવી મધુ રમણી.

જગ તારિણી આ રમણી અરે અવગણના ક્યમ થાયે !
કૃપા અજોડી પ્રભુજીની ક્યમ સ્વાર્થ મહીં વિસરાયે.

લલે મૂઠ નર હૃદય છાછલે માને હલકી નારી,
‘ સ્ત્રીની બુદ્ધિ પાની મહીં ’ કહી લલે નાંખે ઉતારી,
પ્રભુએ તદ્દપિ એની શ્રેષ્ઠતા જગમાં સ્થાપી સારી,

ખરેખર જગમાં સ્થાપી સારી.

કોમલ હૃદયની એને પરખી સદ્ગુણ સદ્ગુણ નિરખી,
માત થવાનું માન અમોલું દીધું પ્રભુએ હરખી.

જગત ગમે તે લવી મરે પણ નારી પાછળ ચાલે,
નારી નગાવે ત્યંમ સૌ નાચે ગર્વ લલે મન ધારે,
સર્વ જગત પર સ્ત્રીની સત્તા ના એની કોણ પાડે,

હરે ! હા ! ના એની કોણ પાડે.

જાતની ઘરની દેશની દોરી સૌ નારીને હાથે,
નારી તરાવે સૌથે તરશે નહિ-તો ઉન્નતિ ક્યાં છે !

માતા બાલકને જ્યાં લેશે કેવલ તે ત્યાં વળશે,
માળી વાડી જેવી રોષે શોભા તેવી બનશે,
અનઘડ માતા અનઘડ માળી મોહક ક્યાંથી કરશે,
અરે હા ! મોહક તે શું કરશે !
કોમળ હૃદયે છાપ પડી તે નિત નિત વધતી જાશે,
બાળ ડાળ વાળ્યું તે રેશે મરતાં નહિ, બદલાશે.

અફસોસ અરે-પણ મતાન્ધતામાં હિન્દી નિજ સુખ બાળે,
વ્યર્થ દંભમાં લાન ભૂલી નિજ પાય કુહાડો મારે,
અફસોસ અરે તે ટુંક સમજ સુરવાડી વીફરી લાડે,
અરે રે ! વાડી વીફરી લાડે.
વિશુદ્ધ દૈવી અમૃત મળતાં ઠાલી મૂળ મરોડે.
દયા કરી પ્રભુ સ્વર્ગ બતાવે ત્યાં ડહાપણ બહુ ઝાળે.

બહાલી કોમળ અબળા શીરપર કઠોરતા જ્યાં ગુજરે,
તમોરાજની કાળી સત્તા સબળ વેગત્યાં પ્રસરે,

સ્વમાન હીન નર બની હીચકારે શ્વાનસમા હા ! રઝળે,

અરે હા ! શ્વાન સમા હા ! રઝળે.

ઘાડા દુઃખના અભેદ વાદળ દેશ ઉપર છવરાયે,

કુડ અજાને કુળી બન્ધુજન મહિં મહિં કાપી રિખાયે.

અરે હિન્દીજન નિત પછડાઓ સાન નથી ક્યમ વળતી,

દિન દિન શીરપર દુઃખ ઘુમરાયે બુદ્ધિ નથી સૂધરતી,

સ્વતંત્રતા સૌ હાથ ગુમાવી તોય રહ્યા હઠ વળગી,

અરે હા ! તોય રહ્યા હઠ વળગી.

શાને શાને સમાજ ભૂષણ નારી રાખો અળગી,

એ અળગી તો તમ હલકા કદિ સ્થિતિ નથી સુધરવી.

તર્કશૂન્ય મૂઠ રોજ રીખે પણ નાર સુશિલા કેવી,

સહન કરે સૌ સરલે હૃદયે નરના સુખને સેવી,

નિઃસ્વાર્થે નિત પ્રકાશ પાડે ઘટ અન્ધારે દેવી.

હરે હા ! ઘટ અન્ધારે દેવી.

પળભર નરને તાપ નડે ત્યાં શીતળ છાંય પ્રસારે,

જગતારિણી તહારી તોલે દંભી નર ક્યાં આવે !

ઢોંગી નર બહુ ખડાર ખતાવે ' નારી કાય સૂંવાળી,
 નરમ હૃદયની અખળા લોળી કોમળ મનડાવાળી,
 ભૂરકી નાંખે ભરમી જાયે ઉડી પહોંચ વિનાની,'
 હરે હા ! ઉડી પહોંચ વિનાની.

તદપિ એની પાસે દંભી સદગુણ એવા માંગે,
 આછી પ્રતિમા જેની દેતાં જાતે પણ બહુ થાકે.

ધન્ય ધન્ય પણ તુંમાં સદગુણ નરથી સારા નારી,
 સરલ હૃદયની પંખેડ તું ઉચે નિત ઉડનારી,
 કુદ્ર વાસના તુજને કંઈ નવ ઉન્નત અન્તર વાળી,
 હરે હા ! ઉન્નત અન્તર વાળી

જાતી મધુરા સરોદ નરને સાથે લેવા ઇચ્છે,
 સ્થૂલ હૃદયનો હિન્દી તારા ગાયનમાં થાં સમજે !

મનોહારી મંજુલ તુજ ગાયન મૂઢને લાગે મેલું,
 હૃદયસુધારક લલિતગીત ગણે કપટજાળ ગુંથેલું,
 ઉપા સરિષુ ઉત્તેજક સ્મિત ગણે વિનાશ ભરેલું.
 હરે ! હા ! ગણે વિનાશ ભરેલું

નેવું નિજનું અન્તર તેવું પ્રતિબિમ્બ તુજમાં નિરખે,
સ્થામવદન સુરગંગામાં પણ કદી ના મોહકે મલકે.

બહાલી તારી જાતિપર મહેં પહેલાં શઠતાં દાખી,
તે માટે પ્રિય ! તે માટે હા !! યાચું અન્તર માફી,
અહિં દેતી ત્યમ સ્વર્ગેથી તે દેને આશિષ આપી,

બહાલી હો ! દેને આશિષ આપ

પારસમણિ પરખન્તાં શીખવી બહાલી તહેંચ સુધાર્યો,
ઉંડી ખીણે ડુબતો હું પ્રિય ! તહેંચ તહેંચ ઉગાર્યો.

બહાલી હવેથી પણ લીધું નહિં નારી ગુણ વિસાફ,
તારી જાતિ ઉન્નતિ કાળે ખનતા આણ પ્રસાફ,
સરલે ! ઉડતાં તે શિખલાબ્યું ખીજાને સમંજાવું,

હરે હા ! ખીજાને સમજાવ

વ્યોમે તરતાં ક્ષિતિજ વિશાળી સૃષ્ટિ સુન્દર દીસે,
બહાલી તેના ગુણગીત ગુંથતો રેલાવું ઓ દીશે.

ગેળી ખુદ ખુદ ગાનું ગાતું ઉંડા લેલું ઉઠલતું,

શિલાખંડ્યા પુરૂષ હૃદયને સમજાવી લીંચવતું,

હરે ! હા ! જેલ કરી લીંચવતું.

નર અન્તર પ્રેમી નવ મહીંથી બને ખહારથી લીતું,

નારી ખસતાં ધગધગતું તે પુનઃ થાતું રમહીતું.

અભેદ આંકળથી સંધાયાં જગપતિને સ્ત્રી શાણી,

પ્રેમ મહિં છે પ્રભુ સમાયો, પ્રેમની મૂર્તિ નારી,

નારી ગુણ નવ આહી શકે ક્યાં પ્રભુ મળવાની વારી,

હરે ! હા ! પ્રભુ મળવાની વારી.

બની આવો નર સ્ત્રી તરછોડી વન વન ઠાલી રવડે,

શુદ્ધ હૃદયથી સ્ત્રી ગુણ પરખે પ્રભુ મળશે વિષ્ણુ રંજણે.

*

*

*

*

વિધ વિધ સ્થિતિમાં અમુલ્ય નારી લાવ અનેરા ઝલકાવે,
માવડી હૈયાં હેતુ મધુરાં, ખેડેની અનુપમ રનેહ લાવે;
પૂજ્ય વૃત્તિ પુત્રિની નવલી પુષ્પલતા ગૃહ પેત્તિ બને,
અદ્ભુત સુખદાયિની નારી ઉપકારે ક્યમ ભૂલું અરે !

બહાલાંને.

મીઠાં હૈયાં મધુરાં બહાલાં,
આચિન્તાં ભૂલી ક્યાં ગાદ્યાં;
સ્નેહ અમહારા ઉણા ભાળ્યા !

પ્રભુધર મીઠાં જાણ્યાં ?

નિશદિન નયનાં રેતાં થાક્યાં,
અન્તરમાં અન્ધારાં જાગ્યાં,
ભયભિત પડ્યા કંઈ કંઈ વાગ્યા;
પ્રેમીલા હો બહાલાં !

* * * *

પ્રભુધર રેતાં અમને જોજો,
ઉન્નત પંથી સ્ફુરણાં દેજો,
અમ જીવનમાં અમૃત બેજો,

અહિં બેજો ત્યમ બહાલાં.

સનમને.

તું કયા વસે હું કયાં વસૂં મળવૂંય ક્યારે હે સનમ્ !
 જીગર તલસે લેટવા મેલાપ ક્યારે હે સનમ્ !
 મેલાપ થાશે કો' દિને મેલાપ નંછિ હે સનમ્ !
 કેવો થાશે જાણું નાં હું, જાણે પણ તે તું સનમ્ !
 તદ્દપિ આજે જીગર મહારૂં ફેંકતો તૂંપે સનમ્ !
 ઘટિત લાગે ઝીલજે યા, ઠેલજે પાછું સનમ્ !
 ઝીલતાં ખેલાવજે-લેટીડજે તૂંજશું સનમ્ !
 ઠેલતાં તે ખતમ કરજે પાછું નહિં મળવા સનમ્ !
 ખતમ કરજે તેજ ખડેતર પાછું નહિં ઇચ્છું સનમ્ !
 જીગર નહિં તૂં ઝીલશે તો કામનું શું તે સનમ્ !
 નહિં ઇચ્છું હું તે અવરને દેવા કદી ખંડકે સનમ્ !
 દેવું છે તે તૂંજને તો લે ! લે ! કર તૂંમય સનમ્ !

સનમને આગ્રહ.

બન્યો મસ્તાન પીને હું, શરાબે ઇસ્કની ખ્યાલી,
 ચઢ્યું શું ખૂન ચશ્મેમાં, ધસ્યું શું ખૂન સૌ નાડી !
 જીગરના શાં ખુલ્યાં તાળાં, ખુલ્યાં સૌ બારણા બારી,
 હવા ત્યાં હર્ષની ખેડી, ગિરફતારી ગઇ હારી.
 અજબ બાદ્ શરાબે શો, અજબ રંગી ખરે ખ્યાલી,
 ફિરસ્તા લોકની લહેજત, દિસે આ આલમે આવી.
 સનમ ! લે લે ! સનમ ! પીલે પ્રિતેથી આ ધરૂં ખ્યાલી,
 પરિસ્તાની મઝો એમાં, વિના એ ઝિંદગી ખાલી.
 સનમ લે એક વેળા લે, પછી જો ખહાર તેના શા !
 સદાં તૂં ઢંઢશે તુલેને ધર્યાં વિણ કોઇની માઆ.
 બન્યો મસ્તાન હું એથી બની જા તૂંય મસ્તાની,
 થઈ મસ્તાન લેટીને કરીશું લહેરની લહાણી.
 થશે કુરબાન જીવ્યું આ નિધા ખાવિંદની થાશે,
 સફે ખાવિંદનો પઢશું અવર એ વિણ મઝો ક્યાં છે.

“ચઢયો હું ઇશકને નાવે.”

ચઢયો હું ઇશકને નાવે ખલકુ આખે તુફાની આ,
હિંડે શું નાવ નાચતૂ સનમ તુજને ધરી લક્ષે.

સમિર શા જોરથી કુંડે ! બદન જગર ધ્રુવતે શાં !
રખેને નાવ ઉડતાવે, બધી હિકમત ચુકાવિને.

મગર મત્સો લયે! આખે, ડરાવે શાં નજર દેખી !
ધસી શાં આવતાં પૂઠે, રહ્યો હું નાવમાં બેસી.

કદીજો નાવથી ગળડયો, સુ-તારો ના કદી મળતાં,
સનમ ક્યાંથી મળે આરો, ડુબાવાનો રિખાવાને.

થશે શા હાલ મહારા ત્યાં, ધરી ગર્દન મગર મત્સો,
ખતમ કરશે જીવન સારૂં, સનમ તુજને મળ્યું ક્યાંથી !

*

* -

*

*

નથી હું નાવથી ગળડયો, નહીં હું નાવથી ગળડું;
હશે હિંમત કદી હૈયે સનમ તુજને ધરી જકડું.

વિના અર્થે લવું આ શું ? થશે જે જે થવાનું તે,
 ધસન્તુ નાવ અઘાપિ, સનમ તજને ધરી લક્ષે.

કુદરત.

કુલડાંને.

હસજો કુલડાં મધુરાં હાસ,
તમ અન્તરમાં અભિનો વાસ.

જગ દુખડાં તહમને કયમ દમે !
પ્રભુ પેદમાં નિત ચિત્ત જ્યાં રમે !

પરં ઉપકારે અર્પો કાય,
સ્વાર્થ સુખે જીવ નવ લોભાય.

પ્રાણુ જતાં પેણુ સૌરભં સરો,
પ્રભુ હૈયું મહારં તમ સમ કરો.

ચન્દ્રોદય.

ધીરા ધીરા રે ચઢો વ્યોમમાં હો લોલ,
ચાંદલિયા વીર લાલ બહાલમાં હો લોલ,
ધીરા ધીરા રે ચઢો વ્યોમમાં હો લોલ.

ઝારી રૂપેરી ઝાલી હાથમાં હો લોલ,
પગલી સુનેરી પાડી ન્હાનડી હો લોલ,
ભાર વહી બહાલે સરો વ્યોમમાં હો લોલ.

તારલિયા મધુર પલકે આંખડી હો લોલ,
પાઠ પિયૂષ પ્રીત કરી ઝૂકતા હો લોલ,
ઝીણું વિમલ ગાન દેવા દોરજો હો લોલ.

અભ્ર વાયુ-અશ્વ ચઢી ખેલતાં હો લોલ,
છાંટી શીકરે સ્મિત કરી ભીંજજો હો લોલ,
ભવ્ય કુંળી રંગ લપટ અર્પજો હો લોલ.

સ્વાર્થ પીડિત મર્ત્યભૂમિ બાળસૂં હો લોલ,
રેલી અમિ સ્નિગ્ધહૃદય ચાંદલા હો લોલ,
શીતળ કાવ્ય શક્તિ દર્શ શાન્તજો હો લોલ.

આંખડીથી સૂર જોલી સ્વર્ગનાં હો લોલ,
 બહાલપનાં ગીત ગાતાં બહાલિયા હો લોલ,
 ધીર ધીર રે ચઢો વ્યોમમાં હો લોલ.

‘સૂર્યેભ શૂં આડ્યા ?’

સૂર્યેભ શૂં આડ્યા ! ક્યારે આવશે હો રાજ !

ખેલવાને જાવ કીચે આંગણે !

કાલે પ્રભાતે પાછા આવજો હો રાજ.

જાતાં શૂં રંગમાણી આલમાં હો રાજ !

- કેસુડા ગુલાલ લળી છાંટતા !

દિવ્ય રંગ કાલે કુંળા આણજો હો રાજ.

આશા ગુલાબિ પાઈ પૃથ્વિને હો - રાજ,

મલકી ધીરથી હીંડ્યા મૂલતા,

આશ સિદ્ધિ દેવા ફરી આવજો હો રાજ.

જગત જીવનસત્ત્વ તમ અમોઘ છો હોરાજ,

કેં સત્ત્વ અમ હૈયે કાલ પુરતાં,

મધુ લાવના આદેશ દેવા આવજો હો રાજ.

અવનિ વદન થશે અળગળું હો રાજ,

શ્યામિલું વસન ઓઢી શોકશે,

અવનિ મનાવા પાછા આવજો હો રાજ.

ગીત મધુર ખોલી પ્રભુ પ્રીતનાં હો રાજ,
 પંખીડાં વધાઇ દેશે આપને,
 બહેલા જરૂર બહેલા આવજો હો રાજ.

સુષિનાથ ! બહેલા નાછી આવજો હો રાજ,
 હિન્દ લલી કાજ સૈન્ય લાવજો,
 મંગલ પ્રભાતે કાસે આવજો હો રાજ.

વન-દળ.

મીઠા મોરલિયાઃ ખોલે,
મધુર કણ્ઠી હૃદય ખોલે,
અન્ય પંખી ડરી દોડે,
ચઢ્યું સૈન્યને ભાળી.

સમિર હર્ષ ભર્યો મહાલે,
વૃક્ષો ઝલકે ધરી લાડે,
લળી પાલવડા ઢાળે,
શરૂં સૈન્ય વધાવે.

દિવ્ય દદુંભી ઠોકાયાં સૂણી જગત મને મલકાયું;
જયકેરા પ્રતિગોષ કરી પ્રભુ પ્રીત થકી ઉભરાયું;
પ્રશ્નિમેથી નભદળ સરતું પૂર્વ પ્રતિ પ્રસરાયું;
શ્યામિલા પલ્લુ શીતકે પટથી અવનિ મુખ છવરાયું.

કુમળ ગાલ ખહાર ખેલે,
લલિત હૈયું કાલું રેલે;

વિમલ વાસ કાંઈ જહેકે,

રસિક લોકે ગાન લહેકે,

ઉત્તમ અપદા અંગ ખતાવી આંખલડી પલકાવે.

સ્વર્ગની મેમાની.

મહારે આંગણલે મેહુલો નાચે,

હો ! સખી મહારે આંગણલે મેહુલો નાચે.

મોહન ગીતાં રૂમઝૂમ રંગ રાજે,

હો ! સખી મહારે આંગણલે મેહુલો નાચે.

અવનિશી કાય મહારી,

રસમાં ઝખોળે આલી !

નયનામાં ચાંદલીઓ આંજે,

હો ! સખી મહારે આંગણલે મેહુલો નાચે.

હૈયામાં કુલ ઝૂમે,

પ્રીતમના પાય ચૂમે,

સ્વર્ગની મેમાની પ્રભુ આજે,

હો ! સખી મહારે આંગણલે મેહુલો નાચે.

‘ સખી ! વર્ષાને ભેટી બહાલી ગુર્જરી હસે. ’

સખી ! વર્ષાને ભેટી બહાલી ગુર્જરી હસે,
બહાલી ગુર્જરી હસે રે, બહાલી ગુર્જરી હસે;
સખી ! વર્ષાને ભેટી બહાલી ગુર્જરી હસે.

લીલી નવરંગ કુસુમલ ચુંદડી થસે,
લલિત હૈયા ઉમળકે લાડતી લસે,
વિમળ વાસથી સખીને વીંટતી રસે,
સખી ! વર્ષાને ભેટી બહાલી ગુર્જરી હસે,
બહાલી ગુર્જરી હસે રે, બહાલી ગુર્જરી હસે—૦

સખી ! વર્ષાને ચુમી બહાલી ગુર્જરી રમે
બહાલી ગુર્જરી રમે રે બહાલી ગુર્જરી રમે,
સખી વર્ષાને ચુમી બહાલી ગુર્જરી રમે.

સખી નૂપુરનો નાદ માત ગુર્જરી ગમે,
સખી ! તાલી બળવી નવલ ગાનું ઝમે,

મહારૂં હોયાનું હીર પાય ગુર્જરી નમે,
સખી ! વર્ષાને ચુમી મહારી ગુર્જરી રમે.

ગહાલી ગુર્જરી રમે રે, ગહાલી ગુર્જરી રમે-૦

વર્ષતી રાત્રિને.

શ્યામલા વેશમાં શ્વાસ લાંબા લઇ,
નયન ચોધાર ક્યમ આંસુ ઢાળે;

ભય ભર્યું બદન છે બહેન તહાડું બન્યું,
કંકળતી કારમી શાન્ત થાને;
સ્થિર સાસે ગુણી ગીત ગાને.

છૂપતા તારલા હથુ હસી ભોળવી,
સ્થિર સાસે ગુણી ગીત ગાને.

મધુરવી જગતનો તાલ ક્યમ તોડતી,
હોલરા હૂલવાં કાર્ય તહાડું;

શોક સૌ કાલના સાગરે સમી જશે,
ધૈર્યધર શાણી નહિં રોવું આડું,
વિરલ કર વિસ્મૃતિ પાન બહાલું.

દિવ્ય અનુપમ શીખા જગતને આપવા,
વિરલ કર વિસ્મૃતિ પાન બહાલું.

તારાને આવાહન.

(બાલ-ગીત)

તારાં ! ધીમા ધીમા આવો,
તારાં ! રમવાને સૌ આવો,
તારાં ! રૂપાગેડી લાવો,
તારાં ! ધીમા ધીમા આવો.

તારાં ! સંભાળીને આવો,
તારાં ! એક પછી એક આવો,
તારાં ! ચોરક ચાલે આવો,
તારાં ! ધીમા ધીમા આવો.

તારાં ! મોહક વદને આવો,
તારાં ! આંગણડી પલકાવો,
તારાં ! રસિયાંજન મલકાવો,
તારાં ! ધીમા ધીમા આવો.

ગાતા મીઠાં ગીતો આવો,
વૃક્ષો તાળી દેશે આવો,

વાયૂ ઝીલી લેશે લહાવો,
તારા ધીમા ધીમા આવો.

તારા થાકે ત્યારે નતઓ,
આટે આંદાને તેડાવો,
તોયે હમણાં તો તમ આવો,
તારા ! ધીમા ધીમા આવો.

તારા, આવો, આવો, આવો,
તારા લોકડિયાં મમઝાવો,
“નથી રડવામાં કે” લહાવો,
તારા ! ધીમા ધીમા આવો.

રમ્ય રજની:

ઝીણા ઝીણા રે વરસે મેહ, રજની રાચે છે,
બની પાવન અવનિ દેહ, અવનિ નાચે છે.

રમજુમ ભમતી ધરણી લાડે મધુ, ઉછાળે વાસરે;
દિવ્ય પ્રેમનાં બાલક મધુરાં ઝીલી ધરે ઉલ્લાસ.

રજની રાચે છે. ઝીણા-૦

મલપતો વાયુ મલકત ધીરો સ્વચ્છન્દી રમે રાસરે;
કુમળાં સલૂણાં વિમળાં હૈયાં નૌતમ વેરે હાસ.

રજની રાચે છે. ઝીણા-૦

શશ્વિ અમિ ગળતું આછે વાદળ ઢળતું અવનિ અંકરે;
હૈયાં અવનિ રસિયાં જનની લેતી નવનવ રંગ.

રજની રાચે છે. ઝીણા-૦

પ્રભુરસ લસળસ ઘન ધુમ્મટથી સરતાં પ્રણયી જાનરે;
' સન્નત જોડાં ' પાતાં પીતાં તરતાં અદ્ભૂત તાન.

રજની રાચે છે. ઝીણા-૦

ઠંકાયેલા ચાંદલાને.

ટોળેટોળાં ઘનઢળતણાં આવી ઠાંકે તહને છે,
તોયે તહાં કુમળ ચિતડું શાન્તિ ચૂકી ડગેના;
ગાતો ધીરે હસત વઢને ચાલ ધીમી હિંડીને,
તૂં તો તહાં અડગ હૃદયે કાર્ય ધાર્યું કરે છે.

આવ્યો પાવા શિકર જગને ઉદધિથી ઉઠીને,
પાયે તૂં તે ઘનઢળ છતાં હાથ ઉચા કરીને;
આવ્યો પ્રીતે કુર્મુદ મળવા રેતિ તહાર વિનાજે,
લેટે કેવો ઘન હળુ પટવી વાંકી હોકે હસીને.

કો' કો' મોટાં ઘન જુળ તહને કાર્ય માંડીં નડે છે,
કિન્તુ તૂં તો રિસ નવ ધરે હાસ્ય ઉલટું કરે છે;
રેપાયેના પાણુ અધિકમાં મોટું ઔદાર્ય દાણે,
પાયે દેવી શિકર અમુલું શત્રુ તહારાં બંધાને.

મોંઘા મૂલી વડ ઘન શિરે પાઘ રૂપેરી ઘાલે;
નહાના કો'ને રૂપ કનકનો મિશ્ર કન્દોર બાંધે;

કોઈનેશી જરકમ્મ ભરી શાલ રૂડી લપેટે;
કોઈને તૂં લહર ગુથની ખુટ્ટીનું વસ્ત્ર આપે.

મીઠા તહારા ભડમનતણી જોડ જગ્તે હશે શું ?
ના, ના, એવી કદિ નવ મળે સ્વાર્થને ડંસ જ્યાં છે;
કાપ:કાપી અરપરમ્મના હીતની જ્યાં થતી ત્યાં,
વીરાં ! તહારા ભડમનતણી જોડનો જન્મ ક્યાંથી !

પંખીઓ કે પંશુગણ મહીં તહારી જોડી હશે કે',
નાના નાના અગણિત જીવે તહારી જોડી હશે કે',
કિન્તુ દેષી નિજહિત શુરાં માનવે શોધશે તો,
ઉંચો તોયે નહિં કદિ તહને ચોચ્ય જોડી મળે કે'.

નિત્યે આવી અવનવી શીજે બોધ ઉંડા સુણાવે;
તહાનો મહોટો સકળ બનીને દાખલો તૂં બતાવે;
તોયે તહારા અતુલ મનનો સાથ હ્યાં કોઈ લેના,
વીંચી આંખો! બહિર બનીને સ્વાર્થમાં સર્વ ભૂલ્યાં.

સારૂં વાંચી નિત અવરનૂં કાર્ય સ્નેહે કરે શાં !
મહોટા મહોટા અરિ કદિ નડે તોય તૂં ગાભરેના,

આવા તહાર અચલ ગુણનું માપ તે થાય ક્યાંથી !
 મોંઘા તહાર વિમલ ગુણ હું યાચું જહાલા પ્રભુથી.

ચાંદની.

જો, જો, સખી ! શી ચાંદની ખીલી !
 ખેલતી'ને ફાલતી ફૂલી ફરી;
 નાચે શી જો પેલા તરૂં પરે !
 ડાળો શી વારવાર બદલ્યા કરે !
 ઘટાથી ડોકિયાં શા કરતી હસે,
 પ્રેમી હૈયે એનું હાસ્ય વસે.
 દૃષ્ટિ એની શી છે અમી ભરી !
 દીઠી કહે કો'ની સખી એવી કદી !

જો, જો, પાછી પેલા વારિ મહીં
 ડૂબકાં શા મારતી રમી રહી !
 તરતી શા હરતી મન લટકા કરી,
 સખી ! શું તરવા તું ઇચ્છે કદી !
 બહાલી ! પાછી શી આ સામી લસે,
 પાંખડી પ્રસારી શી રમતી રસે !
 દીસે શાં પ્રાણી શ્વત પાંખો નીચે !
 હસતાં'ને રમતાં'ને રડતાં રીસે.

હસતાં'ને રમતાં જે ચિન્તા હીણા,
 બળતાં બિચારાં તે રડતાં વહીલાં.
 હસતાં'ને રડતાં સૌ મળશે મોટી,
 રહેથી વધુ શું મળવું હ્યાંથી !

ઠાલી છે ઠાઠ સૌ હર્ષ તણા;
 ખાલી છે ડંખ સૌ શોક તણા;
 ક્ષિંબે જે ચિત્તે તે મળતું જગે,
 હર્ષ'ને શોક નિજ હાથે મળે.

બહાલી ! પાછી શી આ આંદની રૂડી,
 સૂઝણી આપણે આંગણે ઉભી;
 રમવા શું આવી સખી ! તહારી સંગે ?
 ખેતોને કૂદડી ખીલ્યાં બન્ને !

જે, જે, બિચારી આ દુઃખી બની,
 બહાલી ! શાથી જોને વહીલી પડી !
 અડપલું - કોણ જે એને દમે,
 શાન્ત થા બાપુ શું દુઃખી બને.

સૂળને દુઃખ બે સાથે ફરે,
 રોડેના અંકુર તે દુઃખમાં મળે,

દુઃખ જગે સૂખનું મૂલ્ય હાખે,
 વિરોધિ ભાવે જગ મીઠું લાગે.
 બહાલી ! પાછી જો તે લાડમાં હસે,
 દુઃખી તે શાથી કહે ખની હશે !
 દુઃખી શું થઈ નિજ માતા દુઃખે ?
 ચન્દાને ઘેરી'તી આભલે કુડે.
 ધન્ય ! ધન્ય પુત્રિ શી સારી ગુણી !
 માતાને ભૂલે નહિં સૂખમાં પડી,
 સ્વાસ્થના વરિ આ જગમાં પીતાં,
 વિરલકો' સૂખે ન ભૂલે ખીજાં.

રમ્ય રાત્રિ.

રસિયાં લૂંટો રે, મીઠાં લૂંટો,

રસરેલ મોંઘેરી લૂંટો.

મંજુલ ગાંઠો લસત લહેકે પરમ પ્રેમી ગાનાં,

રજત હારે અપલ તારા અમકે મધુતાલ તાના

રે રસિયાં—૦

કોમલ પાલવ પલકત મલકત હાવ ભાવ દઈ બહાલાં

ગૌરવ ગાનું લજ્જિત ઝીલે ઝીલી સરે ધનખાળા,

રે રસિયા—૦

હરિણ હૈયાં ગાલક વાયુ વ્યોમગીતે નાહ્ય કાલાં,

ઉમળકો આવ્યે થનગની લે'ને થાય વળી શાં શાણા !

રે રસિયા—૦

ધવલ વસની ગંભિર નિશા નિરખી ખેલ નિરાળા,

પ્રભુ પ્રતાપની આંખી દઈ આંજે અન્તરમાં અજવાળાં.

રે રસિયા—૦

પુલડાં.

પ્રભુ ભૂમિ વિશાળ વિશે ભમતાં,
 કુલડાં જડિયાં રૂડલાં રમતાં;
 કંઈ સ્મિત કરે કંઈ હાસ્ય-ધરે,
 કંઈ નૃત્ય મઝ્યાં કંઈ શાન્ત રહ્યાં.

વળી શા ઉર સ્મિત વ હાસ્ય ધરી,
 કટુતા ધરતાં મુખડાં કંઈના,
 વળી સ્મિત વ હાસ્ય થકી મલકી,
 કટુતા ધરતાં હૃદયે કંઈ શાં !

કંઈ દિવ્ય રહ્યાં કુલડાં રમતાં,
 શુભ અન્તર'ને મુખડે મીઠાં,
 જગ સ્વાર્થ મહીં કુલ એ વિરલાં,
 નિત બોધ અમોલ દિયે રમ્મિયાં.

સામાજિક.

માતા અને બાળક.

૧

ચાંદાની માગણી.

માડીને મન હરખ ન માય,
બાળક ખેલે જોળા માંદા,
કુમળું બાળક વિમળું રમે,
મલકતી માડીને શું ગમે !

ગાતો ચાંદો રમતો ફરે,
બાળક સામે જોયા ડરે,
ગાલે મધુરું બાળક હસે,
નિમિત્ત શું માડીને મુખ વસે !

“ મા ! મા ! ચાંદાને ખોલાવ,
“ મુંઝશું રમવાને તોડાવ,
“ તારસિયા સંગે તે ભમે,
“ મહારી સાથે શું નહિ રમે !

“ જો ! જો ! મા ! ચાંદો શો હસે,

“ સાંભળ્યું મહારૂં બોલ્યું હશે ?”

કાલું કાલું બાળક વહે,

માડી મન ઉમગડા વધે.

“ મા ! મા ! જોને ચાંદો વળી,

“ મહારા સામું જુવે લગી !

“ લે, લે, ચાંદા ઘુઘરે લે,

“ આવને આપણ રમિયે બે.

“ ધીમાં ધીમાં પગલાં ભરી,

“ શું ચાંદો જાયે ઘર લણી ?

“ હેં ! મા ! એનું ઘર ક્યાં હશે ?

“ શેનાથી એ રમતો હશે ?

“ મા ! ચાંદો રાતે ક્યમ રમે ?

“ સૂર્ય-તાતથી શું તે રહે ?

“ જ્યારે જ્યારે દા'ડે રમે,

“ બહીલે મો'ડે કેવો રહે !

“ માણી એને તૂં જોલાવ,

“ મહુને ઘણી રમવાનો લાવ.”

માણી જોળે જાળક રમે,

ચુમતી માર્તાને શૂં ગમે !

૨

માનો ચન્દ્રમા.

લાઈ ! આંદલિયાનું કામ શૂં ત્હારે, આંદલિયો તૂં છે;

બાપુ ! આંદલિયાનું કામ શૂં મ્હારે આંદલિયો તૂં છે.

વ્યોમ આંદલિયો વધતો ઘટતો ખાંડને ખૂંપણ વાળો,

નિર્મળ મ્હારે આંદલિયો તૂં રોજ વધે રઢિયાળો;

અજળ આંદલિયો તૂં છે. લાઈ-૦

નલ-આંદલિયો નીંદથી ઉઠતાં નયનાં રોપે રાજે,

રસિયો મ્હારે આંદલિયો તૂં મૂળે મલકતો જાગે;

મીઠો આંદલિયો તૂં છે. લાઈ-૦

રૂઆળું હૂઆળું બ્યોમ વાળાને પન્દર પન્દર દીને,
વાંકુ બહાલા તહને 'કો'દી પડે નહીં, સદાય સીધો હીંડે:

રૂડો ચાંદલિયો તૂં છે. ભાઈ-૦

દીનમણિ કને દાન લઈ પેલો અવર આશે રાએ,
ચતૂર અપલ ચાંદલિયો તૂં તહારે એવું નવ થાશે;

શરો ચાંદલિયો તૂં છે. ભાઈ-૦

ઝૂલણાં.

ઝૂલો ઝૂલોને પ્રાણ મહારા.

હૈયાની ઝૂલમાં

રમભર હૈયાની ઝૂલ,

ઝૂલો ઝડાલમના ઝડાલની,

અમૂલ્ય મૂર્તિ

મહારાં જીવનનાં ફૂલ. -

અન્તરના

હીરતું

પોષણ દર્શિ

જેનાં નવનિધ મોઘાં મૂલ. (૨

પ્રીતમનાં

પ્રેમનાં

લઈને ઝોવારણાં

મન્દ મન્દ આપીશ ફૂલ.

રે—ઝૂલો ઝૂલો

તડારાં

નયનમાં

ઝગમગ ઝલકે

પ્રીતમનાં નવલાં નૂરઃ (૨)

અજબ

સમસારણાં

રગ રગ ધૂમતાં

બહાલમનાં બહાલ અતૂલ.

રે—ઝૂલો ઝૂલોને—૦

માનાં હેત.

વિસરાય ક્યમ વિસરાય ક્યમ મીઠી માવડીનાં હેત હો !

કુચુમ ભોળું હૃદય નવ જગખેલમાં કે સમજતું ;

શા ભાવથી શા ધૈર્યથી શો શ્રમ લઈ ખીલવ્યું હશે !

કુડ અનિલના તોફાનથી કોશલ્ય ઝીણું વાપરી—

ઉર ઉમળકે લઈ સાચવી શું નયનથી પૂજ્યું હશે !

વિસરાય ક્યમ—

ખખરાવત હૃદય જવ હઠ શરને મરતાન હું,

ખહુ વેળા જહાલી માવડીનું હૃદય ખુણ જખમ્યું હશે ;

પળભર વહી કદી કોધ ત્યાં મુજ જીવન જગ મુન્દર થવા,

શું હેત નવલું ધાવથી આવી મહને વીંટ્યું હશે !

વિસરાય ક્યમ—

મુજ જાણ ખુદ્ધિ તોરના ઇસ્વંગ પૂરા પાડવા,

હેતાળ બાલક સમ ગની રીઝયો લલિત લાડે હશે ;

હળુ મીઠું મીઠું બોલતી વળી મીઠી મીઠે તાકતી,

શો ઘડી ઘડી લઈ પાસ ઉડે ચુગળને છાયો હશે !

વિસરાય ક્ય

તહારાં

નયનમાં

ઝગમગ ઝલકે

પ્રીતમનાં નવલાં નૂર; (૨)

અજબ

સમ્ભારણાં

રગ રગ ધૂમતાં

ઘડાલમનાં ઘડાલ અતૂલ.

રે—ઝૂલો ઝૂલોને—૦

માનાં હેત.

વિસરાય ક્યમ વિસરાય ક્યમ મીઠી માવડીનાં હેત હો !

કુસુમ લોગું હઠશ નવ જગખેલમાં કેં સમજતું ;
શા લાવથી શા ધેર્યથી શો શ્રમ લઈ ખીલવ્યું હશે !
કુડ અનિલના તોફાનથી કોશલ્ય ઝીણું વાપરી—
ઉર ઉમળકે લઈ સાચવી શું નયનથી પૂજ્યું હશે !

વિસરાય ક્યમ—૦

ખમખરાબ હઠશિ જવ હઠે શરને મરતાન હું,
ખહુ વેળા બહાલી માવડીનું હૃદય ખુળ જખમ્યું હશે ;
પણલર વહી કદી કોધ ત્યાં મુજ જીવન જગ સુન્દર થવા,
શું હેત નવલું ધાવથી આવી મહને વીંટ્યું હશે !

વિસરાય ક્યમ—૦

મુજ ગાળ જુદિ તોરના ઇસ્વંગ પૂરા પાડવા,
હેતાળ બાલક સમ ખની રીઝ્યો લલિત લાડે હશે ;
હજી મીઠું મીઠું બોલતી વળી મીઠી મીઠે તાકતી,
શો ઘડી ઘડી લઈ પાસ ઉંડે ચુખખને છાયો હશે !

વિસરાય ક્યમ—૦

મહાઈં જીવન ઝરાણું જગે નિર્મળ રસીલું સરકવા,
 બહુ મન્ત્ર મંગલ શીખના ઉર હીંચવી આખ્યા હશે:
 નિજ જાત તવ સંભારતાં શ્રી હર્ષ ભીની આંખથી,
 મુજભાવિ સુખમય-ઝલકવા નિશઠિન પ્રભુ યાચ્યા હશે.

વિસરાય ક્યમ-૦

નહાનકડો ભાઈ.

આજ ગીત.

નહાનકડો ભાઈ, નહાલા નહાલસોયા ભાઈ,

લે, લે, જાપુડા આપું મીઠી મીઠાઈ.

નહાના હાથમાં હસે છે ભાઈ ગોરું ગુલાબ;

લયો ગાલમાં રમે છે ભાઈ રાતું ગુલાબ;

કુંળું ગોરું ગુલાબ મહારે ગાલે ફરે;

ચૂમી રાતું ગુલાબ મહારું હૈયું ઠરે.

આવો—૨

મધુર આંખડીમાં વસે તેજ મોતીડાં ક્યાન;

ઝીણાં સોને મોહ્યા વાળ કાળા ઝૂલે અભિનય;

તહારે ચલકતે મોતી મહારી તસ્વીર દીપ્ત;

જુલત વાંકડીઆ વાળ ભાળી અન્તર દીપ્ત.

નવી ભાભી.

આજે આંગણુ ઉજળાય, ભાભી આવે છે;

શીળી જગની નૌતમ છાંય, સાથે લાવે છે.

મન્દ મન્દ હસતી મુખ નવ વદતી લતા લચીલચી જાયરે,
મીઠી ભાભીના અન્તર ઉમળકા ખેલી નયન શરમાય.

ભાભી આવે છે. આજે-૦

નિર્મળ સરિતડી ભાભી અમોલી વહશે સાર્વિક ગાનરે,
સાગર સમો ભડ બ્રાતા રસીલો ઝીલી દેશે નદી તાન.

ભાભી આવે છે. આજે-૦

બહાલી ભાભીની સોડેથી સરશે સરલાં સુન્દર ફૂલરે,
નિત નિત ખીલતાં વિધવિધ ખૂલતાં તેજવશે વીરફૂલ.

ભાભી આવે છે. આજે-૦

માડી જાયાની દેવી ભાલલડી વીર જ્યમ વૈકુંઠનાથરે,
મંગલ હૈયાંહીર અમલાં ગુંથાતાં ઝળળશે પૂણ્યપ્રકાશ.

ભાભી આવે છે. આજે-૦

નવ વધુ.

ડગલે ડગલે હૈયાહેલી વહને જેલી રહી,
 વહને જેલી રહી કામણ રેલી રહી,
 ડગલે-૦

કુમળે કપોલ નાચે પ્રણયની કુંદલી,
 ધવલી લાલી ધૂધરમાળી આંખી દંધ;
 ડગલે-૦

અધર ગુલાબ કળિયો આછી ખીડેલી,
 મધુમય મોહક દિવ્ય સુરભ સંરકાવી રહી;
 ડગલે-૦

ધનશાં ગંભીર નયને વિજલડી ચમકે,
 સ્વજન અન્તર મચકન્તી ઝમકાવી કંઈ
 ડગલે-૦

પ્રીતમનાં પગલાં.

પ્રીતમનાં પગલાં સદૂણાં રે,

અખી ! પ્રીતમના પગલાં સદૂણાં.

હે ! અખી ! પ્રીતમના પગલાં સદૂણાં.

પ્રીતમને પગરવ પ્રાણ મહારા ડોલે,

પ્રીતમજી વિણ જીવ સૂતા રે; *

હે ! અખી ! પ્રીતમનાં પગલાં સદૂણાં. પ્રીતમ-૦

પ્રીતમ ભવનની યની ભરવાડણ,

નિર્મળ જગાણું રસધૂનાં રે;

હે અખી ! પ્રીતમનાં પગલાં સદૂણાં. પ્રીતમ-૦

પ્રીતમની પગલીએ ત્રિભુવન નાચે,

ખીચી વિનાના રંગ ઉણા રે;

હે અખી ! પ્રીતમનાં પગલાં સદૂણાં. પ્રીતમ-૦

મહારા જીવન પ્રેમ પારણે ઝુલાવું,

પ્રીતમજી પ્રાણ પ્રભૂના રે;

હે અખી ! પ્રીતમનાં પગલાં સદૂણાં. પ્રીતમ-૦

નિર્મળ પ્રેમી ગીતડાં નિર્મળ હૈયાં કાજ.

સ્વજન હીંચે રે સ્વજન હીંચે,
શાણી હાલો હૂલે સ્વજન હીંચે.

શાણી સીંચે રે શાણી સીંચે,
મીઠું હૈયું સ્વજન હૈયે સીંચે.

મધુધન ઝરણાં પાનથી ઝવનિ થનગન થાય,
બહાલક પરિમલ લહેરતી ભેટે જઈ ધનરાય.

શાણી ડાલે રે શાણી ડાલે,
સ્વજન હૈયા સુવાસે શાણી ડાલે.

સ્વજન ખોલે રે સ્વજન ખોલે,
ગુલત હૈયે સુવાળે મોર ખોલે.

ઉન્નત ગેબી ગાનથી રસિયાં રેલત રાસ,
નિર્મળ પ્રેમી ગીતડાં નિર્મળ હૈયાં કાજ.

મૈયરનાં મેમાન.

ખડેની ! આજે મહારે આવ્યાં રે મૈયરનાં મેમાન,

કંઈ કંઈ સન્દેશા પ્રિય લાવ્યાં રે મૈયરનાં મેમાન.

માત પાઠવે યોધ અમોલો વીર જીવે છે વાટ;

તાતજી મળવા તલપી રહ્યા છે ખડેની રટે દીનરોત.

નવલાં હેત અલોકિક લાવ્યાં રે મૈયરનાં મેમાન;

સખી ! આજે મહારે આવ્યાં રે મૈયરનાં મેમાન.

પ્રાણપ્રભુ હજી મુછમાં મલકી પૂછે સુવાળી વાત;

નયન મહિં તારલિયા નયવી શરમાવે મહને આજ.

આંગણુ તોરણિયાં ઉત્તજ્યાં રે મૈયરનાં મેમાન;

સખી ! આજે મહારે આવ્યાં રે મૈયરનાં મેમાન.

અજળ ઝલકેના કુવારા સખી ! અન્તરમાં ઉલસાય;

મહારી અપટમાં આજે આવે તે તે સૌ છંટાય.

મીઠાં સહોદર સરખાં મોઘાં રે મૈયરનાં મેમાન;

ખડેની ! આજે મહારે આવ્યાં રે મૈયરનાં મેમાન.

બહાલ સોહામણી.

બહાલી ! આંખલડી સમભાળો,
 નવ નવ રંગપરે પડ ઢાળો,
 શાને છાલક છાની મારો,
 મહારે હૈયે કેં કેં થાય !

બહાલી ! આંખલડીને ઝોલો,
 મહારું અન્તર ડગમગ ઝોલો,
 બહાલી ! ભાન ચઢ્યું ચગડોળો,
 કેયમ તમ આંખલડી પલકાય !

* * * *

બહાલાં ! તમ હૈયાં રગ્ગચાળા,
 ગેળી બદ્ધથી રઢિયાળા !
 મહારે અન્તર શાને ઢાળ્યાં !

કહો કેયમ નયનાં નવ પલકાય !

ભોળું પોચું હેયું મહારું,

છે તમ બાદમાં ભરમાયું.

સાચે વાંકે તમહારો બાણું,

- કહો ક્યમ નયનાં નવ પલકાય !

‘ઝડાલી ! યાદ તહેને શું ના ?’

ઝડાલી ! યાદ તહેને શું ના ?

દેવી ! યાદ તહેને શું ના ?

નિર્મળ પ્રેમતણી બલીહારી,

ઉન્નત પ્રેમતણી બલીહારી,

મધુરી તે દિન નવલી બાણી,

ઝડાલી ! યાદ તહેને શું ના ?

તહારી ઝડાલમ વેણુ વાતી,

નોતમ પ્રેમી ગીતાં ગ્રાતી,

વચમાં શરમાતી મલકાતી,

ઝડાલી ! યાદ તહેને શું ના ?

હૈયાં સામા સામી હસતાં,

નયનાં લેટી લેટી રમતાં,

ગરવાં ગેલ અનેરાં કરતાં;

ઝડાલી ! યાદ તહેને શું ના ?

ત્રિભુવન યેતું અનેકું બાણી,
 મીઠું સ્વર્ગ પરસ્પર માની,
 દીધી લીધી દેવી હહાણી !

બહાલી ! યાદ તહને શું ના ?

દેવી ! યાદ તહને શું ના ?

શિયળની સાડી.

સખી ! હર્ષની મટૂકી મહારી ઉભરાય અતી, ઉભરાય અતી;
 સખી ! તોયે તે જરાયે નથી ખાલી થતી, ખાલી થતી;
 સખી ! આસપાસ હર્ષની શી રેલ મચી, રેલ મચી !
 સખી ! ભાણું સૌ જગ જગે હર્ષે વસી, હર્ષે વસી;
 સખી ! શિયળની સાડી મહુને દિવ્ય મળી, દિવ્ય મળી;
 સખી ! શોભા શી ઇશ વળી એમાં ધરી, એમાં ધરી.

ગગન તણો છે રંગ શો આછો મન હરનાર !

પે'રતાં ચિતડું ઠરે વધે રૂપ આંખાર.

સખી ! કોરમાં શી લજ્જતની વેલડી ભરી !

સખી ! જોતાં છે લોક તણી આંખડી ઠરી.

સખી ! કીર્તિનાં ફૂલડાં વચ્ચે ભર્યાં, વચ્ચે ભર્યાં;

સખી ! કસોટી કીરણે અળકી રહ્યાં, અળકી રહ્યાં.

વળી વિનયની ખૂટડી ભરેલ નૌતમ રીત,

ખેચન્તી અન્તર અતી દિવ્ય જનોનાં નીત.

સખી ! પાલવે શી ધર્મતાણી પાંદડી ભરી !

સખી ! પાંદડીઓ વચ્ચે ટેક-આંટડી કરી.

સખી ! મમતાની માથવટી સાદી દીધી, સાદી દીધી;
 સખી ! દાનતણે દોરડે શી શિવી લીધી, શિવી લીધી !

કર્યો ક્ષમાનો છેડલો રસિયો છોગાદાર,
 માયા મોતી મહિં ભર્યાં મન રંજક કીરતાર.

સખી ! સાડીનું પોત પતિભક્તિનું કર્યું;

સખી ! કુમળી કુમારે મહાર કાળજી હર્યું;

સખી ! સાડીએ છે જગતનાં ચિત્તડાં હર્યાં, ચિત્તડાં હર્યાં.

સખી ! સાડીએ છે નામ કાંઈ અમર કર્યાં, અમર કર્યાં.

સખીને આમન્ત્રણ.

સખી ! રમીએ આવો સૌ સ્નેહથી રે લોલ,
કરીએ મીઠી મીઠી વાતડી;

સખી ! દુઃખડાં સૌ દીનનાં ભૂલતાં રે લોલ,
સંચરીએ સૂળની વાટડી;

સખી ! આવો આવોને સૌ ખેલીએ રે લોલ,
લઈને વિનય લલી ભાતથી;

સખી ! તાળી સૌ ગીલીએ રંગથી રે લોલ,
રઢીયાળી રાત શી આજની !

રૂપમય આદર આંહલે પાથરી શી આ ઠીક,
એ પર આવો ખેલીએ ગાતાં રૂઝાં ગીત.

જૂઓ આંહલો પણ કેવો હસી આંખમાંરે લોલ !

વિણી તારલાનાં ફૂલ ફેંકે લાડમાં રે લોલ !

ઝુકી ખેલતો શો જાય વિમલ આલલે રે લોલ !

સખી ! ખેલીએ ન કેમ ત્યારે આપણે રે લોલ !

સખી ! રમીએ-૦

શીતકર વાયુ શો વળી, ઝોલી ફૂલ સુવાસ;
 અન્નશિશુસમ ગેલથી, રસમય રેલે રાસ.

કદી આપણામાં કોડ કરી ખૂંસતો રે લોલ !
 કદી વૃક્ષતાણી ડાળ હિંચી ખૂંસતો રે લોલ !
 કદી ગાય મૃદુ ગાન સંગ પાંદડે રે લોલ !
 સખી ! ખેલ્લીએ ન કેમ ત્યારે આપણે રે લોલ !

સખી ! રમીએ-૦

કોયલ મધુરી ફરથી, લહેંડી ગાંસી નાદ,
 સમન્તવંતી સાનમાં, 'મૂંઠો જીવ ઉચાટ.'

સૂણી શીંગ વધુ લલિત વાયુ હીંચતો રે લોલ !
 વળી ચાંદલો શો દિવ્ય અમી સીંચતો રે લોલ !
 મુક્યો જીવનો ઉચાટ વાયુ ચાંદલે રે લોલ !
 સખી ! ખેલ્લીએ ન કેમ ત્યારે આપણે રે લોલ !

સખી ! રમીએ-૦

રંજક રંજની સૌખ્યદા, ફેંકે હૃદય તરંગ,

સખી ! જીલીએ આવોને ત્યારે આપણે રે લોલ !

વળી પ્રીત ધરી પીચે લળી આપણે રે લોલ !

સખી ! ઉર ખોલી ખેલે બધાં આંગણે રે લોલ !

સખી ! ખેલીએ ન કેમ ત્યારે આપણે રે લોલ !

સખીને આમન્ત્રણ. (૨)

સખી ! રમવા આવોને પ્રિય રાત

હાં.....હાંરે સખી ! મોંઘેરા મલ પ્રિય રાતના.

સખી ! જૂલે હસે છે નિશરાજ

હાં.....હાંરે સખી ! મોંઘેરા મૂલ તે રાજના.

વિશ્વઉપાધિ સૌથે વિસરશું,

ઉન્નત તારલ સાથે ફરશું,

દેશું નિર્મળ-હાસ;

હાં.....હાંરે સખી-! મોંઘેરા મૂલ તે હાસના.

સખી—૦

સ્નેહ સીંચનથી હૈયાં ખીલવશું,

વિમલ રમતના કુલહાં વીણશું,

દેશું જગતને રાસ;

હાં.....હાંરે સખી ! મોંઘેરા મૂલ તે રાસના.

રસહિન હૈયાં કોયલ કરશું,

અમુલ્ય ઉંઠા ભાવથી ભરશું,

દેશું પ્રભુના સાજ;

હાં.....હાંરે સખી મોંઘેરા મૂલ તે સાજના.

સખી—૦

;

‘ નારી યસ સરદાર. ’

સખળ જગતમાં મદે ભલે પણ નારી યસ સરદાર,
નરજીવનની ગૌરવતાનો નારી હાથ સિતાર.

જગજનની અબલાની કોમલ અંગુલી જગ આધાર;
સ્વર્ગભણી હસી ખુલ ખુલ ઉડતાં જગનો પણ ઉદ્ધાર.
જગતનો નારી હાથ સિતાર. સખળ-૦

અધોર ભયવનમાં અટવાતાં અબળ વહે દુઃખ ભાર;
સિંહપ્રજા હશે રવડી મરશે ભૂલશે જીવનમાન.
જગતનો નારી હાથ સિતાર. સખળ-૦

ચન્દા તારા દીનમણીને વળી સુરગંગાના રનાન;
નારી હૈયું એ પર રમતાં બને નર ઉન્નત પ્રાણ.
જગતનો નારી હાથ સિતાર. સખળ-૦

સ્નેહ ટપકતે કનકને વાદળ ખેલે નલમાં નાન.
નર અન્તરમાં ક્ષિતિજ વિકસતાં દિવ્ય થશે અ

પ્રેમળ અન્તર તેજ ઝલકતાં જગ ઝળશે ઝલકાર;
વિશ્વ લીલા મધુ પ્રભુમય ખીલતાં રમશે સુર લલકાર.

જગતનો નારી હાથ સિતાર. સખળ-૦

અખલાં પગલે અખોલ છાતું જગ જીવન સરનાર;
નારી અન્તરની અન્દર સૌ જગજીવન સુખ સાર.

જગતનો નારી હાથ સિતાર. સખળ-૦

विविध.

માછીને.

માછીડા ક્યમ મારે કોમળ પ્રાણને,
એ પણ શું નહિં જગતપતિ પરિવાર જો;
એને પણ છે કાયા કોમળ તૂં સમી;
વળી મીઠો છે મોહલયો સંસાર જો,

માછીડા ક્યમ મારે પ્રભુના બાળને.

કૃપા કરી બળદાન દીધું પ્રભુએ તહને,
તે શું દેવા નિર્ભળ જીવને મારજો !
મોંઘેરો શું માનવનો અવતાર તે
વિક્કરી દેવો કરતાં કડવાં કાર્ય જો,

માછીડા ક્યમ મારે નિર્ભળ પ્રાણને.

સ્નેહસખી ચન્દા જો ! ઉત્તત વ્યોમમાં,
હસતી વાદળીઓશું રમતી રાસ જો,
પ્રભુશુભ્રગાયક લહઅન્તર જળરાજવી,
ઉંચે સૂરે શીખવે પ્રેમી પાઠ જો,

માછીડા કંઈ શીખને પ્રેમી જ

હયા વિનાનું જીવતર તે શા કામનું,
 નીર સૂકાં જ્યમ હિંડા વ્યર્થ તળાવજો;
 વાયૂ બળતા જ્યાં નવ, શીતળતા ઝીલે,
 તપતાં હૈયાં જ્યાં નવ લે રસ લહાવજો,

માછીડા ક્યમ મારે કોમલ પ્રાણને.

મરણ પછીથી મળવાં પ્રભુધરમાંડવાં,
 અમર કુચુમના ધરવા કણ્ઠે હારજો,
 ફેરા ફેરી ફેરી મર્ત્ય જગત નવ પામવા,
 ધર્મ હયામાં ગૂંથવા સૌ વ્યવહાર જો,

માછીડા ક્યમ મારે પ્રભુના બાળને.

જીવન સાર્યકતા.

કનક વાદ્યું વ્યોમે રમતું;
વાયુ અંકે ઝુલતું સરતું;
અવર ણળે અગઅગતા અમતું;

સાર્યકતા શી એમાં !

લલેશ્યામળ પાણુ અમિપુર વાદળ;
પ્રાતું પ્રસાદી જગને શીતળ;
વિન્ધ લીલા અગકાવતું મંગલ;

સાર્યકતા કે એમાં.

જીવન પ્રયાણ.

નથી સરલું રે જીવન જગ જીલવું;
 ઉંડે અન્ધાર ઘાટેર વન હીંડવું;
 મીઠાં બોલકણાં ભૂતડાં ભોળવે ખહુ,
 ખખરહારી ધરી દઢ ચાલવાનું.

ભોળ્યાં; લપસ્યાં; કુડ ખીણમાં ફૂળવાનું;
 ભીંજી પાપમાં અમૂલ જીવન ભૂલવાનું;
 અમર ધામ તેજ શીશું નહિં ચૂમવાનું;
 દીનદીન સડી રડી પછી શૂરવાનું.

આછી આછેરી પ્રભુગૃહ ચાટલડી;
 મીઠી મોંઘી પણ પ્રભુગૃહ ઇંચલડી;
 રમે નિત હુલી વસન્ત વાંસલડી;
 રમે નિત ઝુલી પ્રેમકુલ પાંગલડી.

જીવન વાટડી વિકટ પ્રભુ પામવાની;
 પૂણ્ય તેજથી આ વાટ ઝીણી ભાળવાની;

આધુ પ્રાણની છે પગલીઓ ચાલવાની;
 હૃદય આંખડી અચળ એમાં માંડવાની.

અવર કટાક્ષે કહિ નવ ડરવું.’

અવર કટાક્ષે કહિ નવ ડરવું,

યોગ્ય લાગે તે હામે કરવું,

સૌથે સૌનું ફેાડી લેવું.

કોઇને છે શું.

કહેનારાં તે કહેતાં ફરશે,

બોલી થાકી છાનાં રહેશે,

સમય સરિતમાં સૌથે વહેશે,

કોઇને છે શું.

‘રોવું તે શાને !’

થાવાનું તે ઘાયાં કરશે,
 વેશ બધા લજવાયા કરશે,
 દુઃખ ઘાવ ત્યાં આવી પડતાં,
 બહીવું તે શાને !

ભર દરિયામાં હોડવું હીડવું,
 મોળા ધુધવાટે શું બહીવું,
 હામ ધરી હેયે સૌ રહેવું,
 રોવું તે શાને !

ના બેસો રહવા.

હૃદય કમળ શોકે કરમાશે,
પાંખલડી સૌ પીંખી જશે,
સ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળે ના છે,

તૂટીની બુટી.

બની વાતલડી નહીં બનવાની—
પ્રભુ ગૌરવતા નહીં કરવાની,
રડી રડી આંખલડી રોવાની,

યાદ તે આણે.

ગત ભૂત પિંજર ફૂંકી બાળો,
વર્તમાન સામેથી ઝાલો,
ભવિષ્ય પર અમિ નયનાં ઢાળો,

રંગમાં રહીને.

જીવન યુદ્ધનો જંગ મર્યો જ્યાં,
નિરાશઆદિ શસ્ત્રં ધુમે જ્યાં,

કાયર ખનીને કરમાયે ક્યાં,
આવશે આરો !

શસ્ત્ર ધાવ વાગ્યો તેથી શૂં,
ડોક નમાવીને રહેવાનું ?
મનખળ ઔપધ પાસે નાશૂં,
સૌખ્યને કાળે !

હૃદય અને મનખળના જોરે,
ભવ્ય દિવ્ય ઇન્દ્રાસન ડોળે,
શોક તિમિર શૂં તે ના તોડે,
વીજને વેગે ?

સ્નેહાલય શુભ ઉભું કરવા,
આશ ઉમળકા શૂં ના ધરવા ?
ઘડીલા યની ના ખેસો રહેવા,
ભૂત સમ્ભારી.

ભૂતસ્મૃત્તિશોકકીડાને જોરે,
અન્ય કાર્ય પર લક્ષ ન દોડે,

દિનદિન જઈએ અવનતિ જોળે,
બુદ્ધિ ભરમાયે.

શોક દેવસનો જંગ મચાવી,
ક્ષણ એકમાં એ પટકાવી,
દિવ્ય દોર શુભ આશની ઝાલી,
સ્નેહથી દોડે.

જીવન પૃથુલ જનતું સમ્ભારે,
પ્રેમશૌર્યથી હૃદય નહવાડે,
નીતિ ટેક શુભ મનમાં આણે,
અન્તમાં યશ છે.

બહાલાંને.

બહાલાં આવો ભેળાં થઇએ,
સઘળા હુળી મળી જગ સંચરીએ,
નિર્મળ આકાશે જઈ ઉડીએ,

હૈયાં ગુંથી બહાલાં.

ઓમે રસપુર વાદળ સરીએ,
એકમેકની ભૂલ વિસરીએ,
પ્રેમનયનથી ક્ષિતિજ નિરખીએ,

હસતાં રમતાં બહાલાં.

ભયઘટ ભવયાત્રા કેરવામાં,
એકલકાં પાછાં પડવાનાં,
ભેળાં જગમાં વીર થવાનાં,

બહેલાં આવો બહાલાં.

જૂદા જૂદા ઝરણાં બહેતાં,
અતૂલ્ય જીવન રસળીં ખેતાં,

ભેળાં થાતાં જગત ઘુઘવતાં,

વિશ્વ નિયમ એ બહાલાં.

બહાલાં બહાલ સજીને આવો,

ભેળાં થઈ લઈએ બહુ લહાવો,

જય જય નાદે જગત ગળાવો,

મોંઘેરાં હો ! બહાલાં.

ઠહાલાં કહોને શું કરશે !

ઠહાલાં !

વિશ્વવાટિકા આપણુ આલ્યાં,
સદગુણ દુરગુણ કુલડાં મહાલ્યાં,
અજળ રંગ યન્નેમાં ભાલ્યાં,

કહોને શું કરશે ?

વિશુદ્ધ શાન્તિ સદગુણ ઝલકે,
મોહક ઠાઠે દુરગુણ મલકે,
ભાન ભૂલી અન્તર ત્યાં અટકે,

કહોને શું કરશે !

*

*

*

*

સદગુણ કુલડાં હૈયે લઈશું,
પ્રભુતેજથી અમર ફરીશું,
મનુર્જવનમાં દેવ દીપીશું,

એજ અમહારી શ્રદ્ધા

‘ ભાજ્યાં પ્રભુશું રમતાં ’

સુખકર વાયુ હૈયાં ચૂમે,
પ્રણય ઝરતી ચન્દની ધૂમે,
નિર્મળ વેણુ કોયલ ઝૂમે,

ત્યાં આપણુ હસતાં.

અજબ તેજ આંખોમાં ઝૂલ્યાં,
નિર્મળ પ્રેમથી હૈયાં ફૂલ્યાં,
દિન દુખના સૌ સ્મરણુ ભૂલ્યાં,

ભાજ્યાં પ્રભુ શું રમતાં.

“પ્રેમીની ગત પ્રેમી જાણે.”

પ્રેમીની ગત પ્રેમી જાણે, પ્રેમહીન તે શું કરશે !
 જાખરની ખીલોડીતે શું સાકર સ્વાદ કદી સમજે !
 મર્કટ આગે મણી પડેલું મૂલ્ય તહેનું તે શું કરશે !
 બગલો ભૂંડો મીનથી રંગે ડોસ્તલ ક્યાંથી તે ધરશે !

પ્રેમામૃતની લહેજત લેતા જગમાં ફરતા કેા વિરલા,
 પાન મધૂરું મીઠું કરતા, મીઠડાં બનતા તે હીરલા,
 જ્યાં જ્યાં ફરતા ફરતા ત્યાં શી લહેકે મીઠડી સંચરતી,
 હૈયાં નિર્મળ શીતળ કરતી મજો મીઠડી શી દેતી !

ધન્ય ધન્ય તે જન્મ્યો જગ પ્રભુપ્રેમરસે ગુલતાંન બન્યો,
 દિવ્ય પ્રેમથી આત્મ રચીને, પ્રેમ મહિં નિજ લાંબ બૂદ્યો,
 પ્રેમ પ્રેમને પ્રેમજ દેખી પ્રેમી સારી બલકે ગણી,
 પ્રેમમયી નિજ બાધો બનિયો, જીવન ગયું સઘળું સુધરી.

રૂઢનમાં સ્મિત.

રૂઢનમાં નાર કાન્તિની કલા કેં કેં ખીલે,

રૂઢનમાં મંદ હસવામાં કલા કેં કેં ખીલે.

સરતી ઝીણી વાદળી રડતી વ્યોમે જાય;

‘ઝાઝા’ કરતો ચાંદલો આછલડો મલકાય.

હૃદય નરમાવતી ખૂખી નલે કુંળી ખીલે,

રૂઢનમાં નાર હસવાથી નવલ ખૂખી ખીલે.

તનદાહકે લૂ રણ મહીં ભર ઉન્હાળે વાય;

અગ્રખુચ નિરખી છાંયડી હૈયું શીતળ થાય.

તખ્યા તનને મળે શાન્તિ ઢળી આંખો ખીલે;

રૂઢનમાં નાર હસવાથી કલા શીળી ખીલે.

અખોલ શોકી વાંસળી નયને નારી ગાય;

વચ્ચે નાબુકે રસ ભર્યા લલિત સૂર લયકાય.

અગર એની પરેસ્તાની કુસુમ સૂકયાં ખીલે,
 રૂઢનંતી નારને સ્મિતે અજળ બાહુ ખીલે.

ધ્વંસ એ ધન્ય.

જગત ખેલમાં જીવન કાવ્યું,
 પ્રેમસલિલ અધિ હૃદય ન નાહ્યું,
 સનમ-કમળ કદિ હાથ ન આવ્યું,
 જીવવું ઠાલી.

સન્મ પ્રાપ્તિનો મંત્ર જાણ્યો ના,
 પ્રેમભક્તિનો ભેદ શિખ્યો ના,
 સ્વાર્થઅશ્વપર જગત ઘુમ્યો હા,
 ધ્વંસ એ ધન્ય.

भक्तोत्सावना.

અમહારી આશા.

કેવલ એટલી આશ, જગતમાં કેવલ એટલી આશ.

પગલરતું અમ દુઃક જીવન મધુ કુસુમ સમુ સોહાય;
હસતાં રમતાં કે હૂંદાતાં સૌરભ વેરત જાય.

અમોને કેવલ એટલી આશ. કેવલ-૦

પરહિત સેવન સાધનમાં નિત અન્તર અમ હરખાય;
શુદ્ધ હૃદય કે સ્વાસ્થ્યનો નહીં પડે હૃદય પડખાય.

અમોને કેવળ એટલી આશ. કેવલ-૦

દેશભક્તિ પુર જ્ઞાન મધૂરાં નિધિસમ હૈયું ગાય;
લહરીતસૂરે નિશદીન મીઠાં જીવન પગલાં જાય.

અમોને કેવલ એટલી આશ. કેવલ-૦

મૃત્યુ ભય કદી હૃદય ધરે નહીં કર્તવ્યે રંગાય;
મર્ત્ય જગત પર સ્વર્ગ મહાલતું પ્રભુમય જીવન થાય.

અમોને કેવલ એટલી આશ. કેવલ-૦

પવન અને તારો.

પવનિયા ! ઇચ્છિત જોમે વાળે,
 નહીં આ તારલિયો ખૂઝાશે,
 તહારી મૂળોઈ પર મલકાશે,

એને ભીતિ ના કાંઈએ.

એ છે શૂરા હૈયા વાળો,
 નહીં એ જગજનસમ રોનારો,
 નહીં જે કોથી પણ ખડીનારો,

તે શૂં તહારાથી ખડીશે !

ભલે તું ચીસો પાડી દોડે,
 ભલે તૂં વન ગામો ઉખેડે,
 ભલે તૂં લડગિરિશૃંગો તોડે,

તદપિ જરીએ ના ડગશે.

અહુર્નિશ પ્રભુગીતે મગનારો,
 છે એ દિવ્ય મનોભાજ વાળો,

તેથી એ ગગને ઘુમનારો,
નહીં તૂટી ભયે ડરશે.

મને તવ શક્તિ તારા ! દેજે,
નહીં પછી તોફાની ભય રેશે,
દિન નિશ પ્રભુ-ગીતે ચિત જડશે,
આત્મ અનન્તમાં રમશે.

થાવાનું તે થાશે.

હસતા તારા સૌ લોપાશે;

સખળ સૂર્ય પણ આંખો થાશે;

અદ્ભૂત રંગી જગ અપટાશે,

વિશ્વ બધું વિખરાશે.

નિશ્ચલ કાંઇએ નથી રહેવાનું,

સમય થતાં સૌએ જાવાનું,

મરણ પછી શાને રોવાનું !

થાવાનું તે થાશે.

‘મૃત્યુની પરવા નહીં.’

મૃત્યુની પરવા નહીં, અમ મૃત્યુથી ડરિયે નહીં,
આત્મા અમ્હારો અમર ત્યાં થું મૃત્યુથી જીયે વળી.

મૃત્યુ થાતાં જીવંતી પદ્મશે જૂદા વેશમાં,
મીટીમાં મીટી જશે જઈશું અમ્હે પ્રભુઅંકમાં.

નીંદ થું ના માંદગીનો સુખલયો આરામ છે !

મૃત્યુ થું ના જીવંતીનો સુખલયો આરામ છે !

વૈદ્ય સાથે માંદગીમાં નીંદને સારી ગણી,

છે જીવંતી આ માંદગી તો મૃત્યુનીંદ થું શુભ નહીં !

કોઈ કહેશે જીવંતીને માંદગી અમ ના ગણું,

એને અમ્હે તો પૂછીએ અશ્વમે તમ્હારી ક્યાં ગઈ !

નજર તમ્હારી છે ટુંકી તમ દૂરનું દેખો નહીં,

કૂવે ઉભો રહી ટેકરીના જેવું ભાળે કો કહી.

આવો જરા ઉંચે ચઢી નાંખો નજર આ જાંદગી;
તમ કબૂલ કરશો જાંદગી છે માંદગી નિશ્ચે ખરી.

આ જાંદગીની માંદગીનો મૃત્યુ છે આરામ ત્યાં,
હિવાન એવો કોણ ખડકે મૃત્યુને કરશે વળી.

દિગન્તે-દીપક.

વન વગડામાં આપણુ આલ્યાં,
 વાટે ઘોર નિશાએ અલ્યાં,
 ભવ્ય લયાનકે લક્ષકે લાજ્યાં,
 ભીતિ ત્યાં શાને !

દિગન્ત પ્રભુમય તારક ધૂળે,
 કણ્ટક-શૈયા વચ્ચે ણૂંચે,
 જાવા ના વાટલડી સૂઝે,
 જોમ ! લઈ જાને.

શૂકને.

અગમ્ય હાળે ચઢી બેઠો ક્યાં ? ક્યમ શુક હં ના છોડે ?
 પ્રેમલક્ષિત પોકારું ક્યમ ના મૃદુ વાણિથી બોલે !
 વિરક્તિ મુજ ધ્યાને લઇ પ્રિય હસી બહાલા કંઈ જોને !

રસોદધિ દુઃખવૂં હા !

દુઃખાવી મુજશુદ્ધ કાય આ તુજ રૂપ થાવું હા !
 ઉંચી હાળે જૂલતાં રમતાં પ્રેમગાન ગાવું હા !
 હરે ! હો ! અભેદ ગાન ગાવું હા !

“કુલકું છે એક પ્રીછયું”

યારી શું ભૂંડી ધાડું રે, ભ્રમર બની,
 ‘યારી શું ભૂંડી ધાડું,
 માને કેમ મન મ્હાડું,
 ભટકું શું ભારી રે, ભ્રમર બની યારી શું-૦

વિધવિધ વાસ લોભી,
 થાઉં શું કોઈ લોગી,
 પ્રભુ માયા તોડી રે, ભ્રમર બની યારી શું-૦

કુલકું છે એક પ્રીછયું,
 મન રંગે તેસું રીઝયું !
 અવર ના ઈચ્છું રે, ભ્રમર બની યારી શું-૦

“જગતના લોકને છે શું.”

જગતના લોક છે ફૂડા, જગતના લોક છે ભૂંડા,
ગમે તે તે કડું તેમાં, જગતના લોકને છે શું.

ગમે ત્યાં ત્યાં ફૂડું તેમાં, ગમે ત્યાં ત્યાં વસૂં તેમાં,
ગમે તે તે ગુજૂં તેમાં, જગતના લોકને છે શું.

મહને જે લાગતું સાડું, જગતના લોકને તે ના,
મહને સાડું મહને પ્યાડું, જગતના લોકને છે શું.

જગતના લોકને કડવું, મહને તે લાગતાં મીઠું,
પ્રિતેથી જો પિઠ તે તો, જગતના લોકને છે શું.

ગમે ત્યારે હસૂં તેમાં, ગમે ત્યારે રડું તેમાં,
ગમે તે તે કડું તેમાં, જગતના લોકને છે શું.

ગમે તેની ધડું ચારી, ગમે તે ચિત્તથી ચાડું,
ગમે તે તે લઈ તેમાં, જગતના લોકને છે શું.

જગતની ના મહને પરવા, જગત પરવા ધરે શાને,
જગતને ના ગણું હું તો, જગતના લોકને છે શું.

ગમે તો છું ઘણો ડાહ્યો, ગમે તો છું ઘણો ગાંડો,
ફિકર નહીં બે મહને તેની, જગતના લોકને છે શું.

જગત પાસે નથી દેવું, જગતનું ના મહને દેવું,
તથાપિ શું પડ્યું પૂઠે, જગતના લોકને છે શું.

જગત પજવું નહીં હું તો, જગત પજવે મહને શાને,
સહા મુજ ધૂનમાં રહું તો, જગતના લોકને છે શું.

જગત તું છોડને છેડો, જગત તું છોડને છેડો,
નથી દરકાર મહારે તો, જગતના લોકને છે શું.

અમ્હે !

અમ્હે તો પ્રભુજીના હો બાલ, અમ્હારી લેશે એ સમ્ભાળ;
સદાએ લેશે એ સમ્ભાળ.

પ્રભુપદપંકજ શીર અમ જૂકે
ત્યાં શી સ્મરવી કાલ;
પ્રભુધરના અમે તારલિયા પછી
અમને શી દરકાર !
અમ્હે તો—૦

જગપતિના અમ્હે અંશ ઝલકતા
નહીં કદીયે રહનાર;
મરણ તણી પરવા નવ ધરીએ,
ગરીબ શું કરનાર.
અમ્હે તો—૦

અમ માટે છે વિશ્વ ઉઘાડું,
જ્યાં ત્યાં ઘસ રમનાર.

ભયધન ઘાડાં કે કુલ હસતાં

સૌશુ

મિત્રાચાર.

અમહે તો—૦

અમ હૈયામાં તેજ નિરન્તર

દિવ્ય કરે

અમકાર;

અમ અંગાથે હૈયાં સાંધે

તહેને નહિ

અન્ધાર.

અમહે તો—૦

બન્ધન છૂટયાં.

બન્ધન છૂટયાં બન્ધન છૂટયાં અમ આત્મને આલ્હાદ શો !
રમશું હવે ઉન્નત રસે પ્રભુપ્રેમનો ઉન્માદ શો !

કદી ધુધવતી નિધિછોળ બનશું ગૂઢ ભેદો ખોલવા,
કદી વિમલસર સંગિત થઈને પાશું પીશું લહાવ શો !

બન્ધન છૂટયાં-૦

કદી વનપતિ વીરકણ્ઠ વસશું ઘટ તિમિરમાં ત્રાડશું,
કદી મૃદુકુચુમ પરિમલ બની પ્રસરાવશું પ્રીતભાવ શો !

બન્ધન છૂટયાં-૦

કદી હિમગિરિ જગ ટોચ જૈ કુંઠું નભ બની જગ નિરખશું,
કદી ભૂતળને ઉડાણુ વિચરી શોધશું સંતાપ શો !

બન્ધન છૂટયાં-૦

કદી વિશ્વમય થઈ હરખશું કદિ વિશ્વ પુરશું અન્તરે,
ભડ સત્યશોધન વિહરશું ત્યાં આત્મને ઉન્નત શો !

બન્ધન છૂટયાં-

[illegible]

અમદાવાદ-૮

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ વંચાવે
અમદાવાદ - ૯